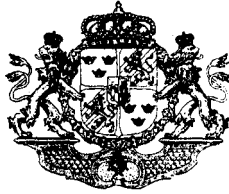

STATISTISKA MEDDELANDEN

SER. A. BAND 1: 8

STADSFULLMÄKTIGVALEN

ÅREN 1913 OCH 1914

AV

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Intill den 10 januari 1916 har offentliggjorts:

Bidrag till Sveriges officiella statistik.

[Serien Bidrag till Sveriges officiella statistik har till största delen upphört och ersatts den nya serien Sveriges officiella statistik. De avdelningar av den gamla serien, varav publikationer utkommit i den nya, utmärkas här nedan med tecknet*.]

- A) Befolkningsstatistik**, av Statistiska centralbyrån [tabellkommissionen]: åren 1851—1910.*
- B) Rättsväsendet**, av Chefen för Justitiedepartementet [Justitiestatsministern]: åren 1857—1912.
Sammandrag för åren 1830—1856 [I, II, III: 1], utarbetat i Justitiestatsexpeditionen.
- C) Bergshanteringen**, av Kommerskollegium: åren 1858—1910.*
- D) Fabriker och hantverk** [Fabriker och manufaktur], av Kommerskollegium: åren 1858—1910.*
- E) Sjöfart**, av Kommerskollegium.
Inrikes sjöfart och handel: åren 1858—1894.
Sjöfart: åren 1895—1910.*
- F) Handel**, av Kommerskollegium.
Utrikes handel och sjöfart: åren 1858—1894.
Handel: åren 1895—1910.*
- G) Fångvården**, av Fångvårdsstyrelsen: åren 1859—1910.*
- H) Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser**, jämte sammandrag av Statistiska centralbyrån: åren 1856—1905.
- I) Telegrafväsendet**, av Telegrafstyrelsen: åren 1861—1910.*
- K) Hälso- och sjukvården.**
 - I. Av Medicinalstyrelsen [Sundhetskollegium]: år 1861 [jämte översikt av årsberättelserna 1851—1860], åren 1862—1910.*
 - II. Av Överstyrelsen över hospitalen: åren 1861—1900.
Av Medicinalstyrelsen angående sinnessjukvården i riket: åren 1901—1910.*
- L) Statens järnvägstrafik**, av Järnvägsstyrelsen [Styrelsen för statens järnvägstrafik]: åren 1862—1910.* Berättelserna från och med år 1865 innehålla jämväl uppgifter angående de enskilda järnvägarna.
- M) Postverket**, av Generalpoststyrelsen: åren 1864 [och förutgångna år], 1865—1910.*
- N) Jordbruk och boskapsskötsel.**
Hushållningssällskapens berättelser, jämte sammandrag, av Statistiska centralbyrån: åren 1865—1911.
Sammandrag av Kungl. Maj:ts befallningshavandes årsväxtberättelser, av Statistiska centralbyrån: åren 1874—1910.*
- O) Lantmäteriet**, av Lantmäteristyrelsen [Generaldirektören för lantmäteriet]: åren 1867—1910.*
- P) Undervisningsväsendet**, av Ecklesiastikdepartementet.
Folkundervisningen den 31 december 1868.
Folkskolorna: åren 1882—1910.*
Statens allmänna läroverk för gossar: läsåren 1876/1877—1910/1911.*
- Q) Statens domäner.**
Skogsväsendet, av Domänstyrelsen [Skogsstyrelsen]: berättelse intill 1870, åren 1870—1910.*
Jordbruksdomänerna, av Domänstyrelsen: berättelse för åren 1883—1887 jämte inledande historik.
- R) Valstatistik**, av Statistiska centralbyrån.
Riksdagsmannavalen: åren 1872, 1875, 1876—1908.*
Kommunala rösträtten: åren 1871, 1892 och 1904.
Valrätt till Riksdagens andra kammare: år 1885: 1—2 och 3 jämte bihang, år 1900: 1—4.
Landstingsmannavalen och den kommunala rösträtten år 1910.*
- S) Allmänna arbeten**, av Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen [Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader]: åren 1872—1910.*
- T) Lots- och fyrinrättningen samt livräddningsanstalterna å rikets kuster**, av Lotsstyrelsen: åren 1873—1910.*
- U) Kommunernas fattigvård och finanser**, av Statistiska centralbyrån: åren 1874—1912, 1913: 1.
- V) Brännvins tillverkning och försäljning samt socker- och maltdryckstillverkningen**, av Kontrollstyrelsen [Byrån för kontroll å tillverkningsavgifter; Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå; Kontroll- och justeringsstyrelsen].
Brännvins tillverkning och försäljning: tillverkningsåren 1873/1874—1885/1886.
Brännvins tillverkning och försäljning samt vitbetsockertillverkningen: tillverkningsåren 1886/1887—1902/1903.
Brännvins tillverkning och försäljning samt vitbetsocker- och maltdryckstillverkningen tillverkningsåren 1903/1904—1905/1906.
Brännvins tillverkning och försäljning samt socker- och maltdryckstillverkningen: tillverkningsåren 1906/1907—1910/1911.*

STATISTISKA MEDDELANDEN

SER. A. BAND 1: 8.

STADSFULLMÄKTIGVALEN
ÅREN 1913 OCH 1914

AV

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

STOCKHOLM 1916

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

153144

Statistiska meddelanden. Ser. A
digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:se:scb-smsra-0108_

Innehållsförteckning.

<i>Text.</i>	Sid.
Inledning	1.
I. Stadsfullmäktigvalen åren 1913 och 1914	3.
Gällande bestämmelser angående stadsfullmäktigvalen	3.
Avgivna valsedlar	4.
Valda stadsfullmäktige	13.
Tillämpningen av rangordnings- och reduktionsreglerna	16.
II. Den kommunala rösträtten i Stockholm år 1913 och i övriga städer, som icke deltaga i landsting, år 1914	18.
I röstlängd upptagna	18.
Röstberättigade och icke röstberättigade	23.
Deltagandet i valen	26.
III. Sammanfattande översikt av de kommunala valen åren 1912—1914	27.
<i>Tabeller.</i>	
Tab. 1. Avgivna valsedlar och valda stadsfullmäktige vid de allmänna valen år 1913	32.
Tab. 2. Avgivna valsedlar och valda stadsfullmäktige vid de allmänna valen år 1914	36.
Tab. 3. Avgivna valsedlar och valda stadsfullmäktige vid fyllnadsval åren 1913 och 1914	48.
Tab. 4. I röstlängd upptagna röstberättigade och icke röstberättigade i Stockholm år 1913 samt i Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle år 1914	50.

Index.

<i>Texte.</i>	Pages.
Introduction	1.
I. Élections aux conseils municipaux en 1913 et en 1914	3.
Règlements sur les élections	3.
Bulletins de vote déposés	4.
Représentants élus	13.
Application de la méthode de l'élection proportionnelle	16.
II. Droit de vote communal à Stockholm en 1913 et dans les autres villes, ne participant pas aux conseils généraux (»Landsting»), en 1914	18.
Personnes inscrites sur les listes électorales	18.
Dont ayant droit ou n'ayant pas droit de vote	23.
Participants aux élections	26.
III. Résumé des élections communales en 1912—1914	27.
<i>Tableaux.</i>	
Tabl. 1. Bulletins de vote déposés et conseillers municipaux (»stadsfullmäktige») élus aux élections générales en 1913	32.
Tabl. 2. Bulletins de vote déposés et conseillers municipaux élus aux élections générales en 1914	36.
Tabl. 3. Bulletins de vote déposés et conseillers municipaux élus aux élections complémentaires en 1913 et en 1914	48.
Tabl. 4. Nombre des personnes inscrites sur les listes électorales, dont ayant ou n'ayant pas droit de vote, réparties par groupes de voix à Stockholm en 1913 et à Gothenbourg, Malmö, Norrköping, Gävle en 1914	50.

TILL KONUNGEN.

Statistiska centralbyrån får härmed avgiva sin underdåniga berättelse rörande *stadsfullmäktigvalen åren 1913 och 1914*, varvid samtidigt lämnas en redogörelse för den kommunala rösträtten i Stockholm år 1913 och i övriga

städer, som icke deltaga i landsting, år 1914. På grund av bestämmelserna i nådiga brevet till Statistiska centralbyrån den 21 februari 1913 ingår föreliggande berättelse liksom den närmast föregående i serien »Statistiska meddelanden».

Som grundval för statistiken över stadsfullmäktigvalen hava tjänat de till centralbyrån insända protokollen över sagda val. Däremot hava de vid valen avlämnade valsedlarna icke varit tillgängliga, då enligt bestämmelser i kommunalförordningen för städerna valsedlarna, så snart röstsammanräkning ägt rum, skola inläggas under försegling och förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller. På grund härav måste statistiken över stadsfullmäktigvalen bliva väsentligt mera summarisk än statistiken över landstingsmannavalen och huvudsakligen inskränka sig till uppgifter om antalet vid valet avgivna valsedlar, deras röstetal och fördelning efter partier samt antalet inom varje parti valda stadsfullmäktige. En annan olägenhet härav har varit, att det nu icke funnits någon möjlighet att med tillhjälp av valsedlarna komplettera protokollens i vissa avseenden ofullständiga uppgifter. Denna olägenhet har i synnerhet varit kännbar i de fall, då två partier röstat under gemensam partibeteckning men för övrigt med olika namn på sina valsedlar. Dessa valsedlars fördelning på de båda partierna har endast kunnat approximativt beräknas med tillhjälp dels av de till protokollen fogade tabellerna över fördelningen av platserna inom varje parti, varur uppgift kunnat erhållas å antalet röster, som tillfallit varje kandidat, och dels av de från statistiken över närmast föregående landstingsmänna- och stadsfullmäktigval hämtade uppgifterna om medelröstetalen för de olika partierna i varje stad. En dylik beräkning kan naturligtvis dock endast bliva ungefärlig, varför de meddelade uppgifterna om partiernas styrka i ifrågavarande fall icke kunna göra anspråk på att vara fullt exakta.

I ett avseende hava emellertid uppgifterna denna gång varit tillförlitligare än vid föregående val. Till följd av ändring år 1913 i förordningen om kommunalstyrelse i stad § 24 (förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm § 10) skall numera valman, som tillika utövar rösträtt för annan, för denne använda särskild valsedel och valkuvert. På grund härav hava vid nu föreliggande val protokollens uppgifter om antalet avgivna valsedlar motsvarats av det antal personer, som vid valen faktiskt utövat rösträtt, oavsett om det skett personligen eller genom fullmakt. Antalet röstande inom grupper med samma partibeteckning har därför kunnat exakt bestämmas, medan vid föregående val endast en approximativ beräkning varit möjlig i vissa fall, där röstning på grund av fullmakt förekommit.

Vidare må nämnas, att den fördelning av de röstande på de tre stora politiska huvudpartierna, som i så stor utsträckning som möjligt genomförts, likväl icke kunnat verkställas för en del partigrupper, som icke haft någon utpräglad politisk karaktär, utan där den sammanhållande kraften varit något annat gemensamt intresse av ett eller annat slag. Dessa grupper hava i det följande räknats för sig och i tab. 1, 2 och 3 upptagits under rubriken »övriga valsedlar med partibeteckning».

Beträffande statistiken över den kommunala rösträtten i de städer, som icke deltaga i landsting, så grundar den sig för Malmö, Norrköping och Gävle på uppgifter, som jämlikt nådig kungörelse den 4 mars 1910 av magistraterna i vederbörande städer i samband med stadsfullmäktigvalen skola ingivas till Statistiska centralbyrån, men för Stockholm på uppgifter, som lämnats av stadens statistiska kontor, och för Göteborg på uppgifter från stadens kommitté för kommunalstatistik.

Då stadsfullmäktigvalen i Stockholm förrättas under mars månad, men i de övriga städerna under december, och uppgifterna rörande den kommunala rösträtten avse samma tidpunkter som dessa val, basera sig i följd härav röstlängderna för Stockholm, där val förrättades år 1913, men ej år 1914, på 1912 års taxering, medan däremot röstlängderna för de övriga städerna, där val förrättades år 1914, grunda sig på sistnämnda års taxering.

I. Stadsfullmäktigvalen åren 1913 och 1914.

Gällande bestämmelser angående stadsfullmäktigvalen. I kommunalförordningen för rikets städer är stadgat, att i alla städer med mer än 3 000 invånare den beslutande myndigheten skall utövas av på allmän rådstuga valda stadsfullmäktige, varjämte även mindre städer äga rätt att på samma sätt utse stadsfullmäktige, av vilken rätt även alla städer med undantag av Östhammar och Skanör med Falsterbo begagnat sig, varigenom stadsfullmäktiginstitutionen numera förekommer i alla städer i riket med undantag av de nyss nämnda.

Antalet fullmäktige är i kommunalförordningen fastställt i förhållande till folkmängden enligt följande bestämmelser:

Stad med 2 000 invånare eller därunder utser	20
» » över 2 000 t. o. m. 5 000 invånare utser	21—25
» » » 5 000 » » » 10 000 » »	26—30
» » » 10 000 » » » 20 000 » »	31—40
» » » 20 000 » » » 40 000 » »	41—50
» » » 40 000 invånare utser	51—60

Inom dessa gränser äger sedan varje stad att själv bestämma stadsfullmäktiges antal. För Stockholm är särskilt stadgat, att antalet skall vara 100.

Alla städer med mer än 10 000 invånare skola indelas i valkretsar med minst tio, högst tjugufem stadsfullmäktige från varje valkrets efter folkmängdens storlek. Det största antalet valkretsar inom samma stad återfinnes i Stockholm, som före år 1913 var indelat i sex valkretsar. Vid valen sistnämnda år tillämpades för första gången den nu gällande valkretsindelningen, som fastställdes med anledning av Brännkyrka sockens inkorporering med staden, men endast upptog fem valkretsar. Därefter kommo de största landsortsstäderna såsom Göteborg, Malmö, Norrköping, Uppsala, Jönköping, Karlskrona och även Söderhamn med vardera tre valkretsar. Övriga städer med mer än 10 000 invånare voro indelade i två valkretsar.

Stadsfullmäktige skola väljas för fyra år på så sätt, att hälften omväljes vart annat år i december. Stockholm utgjorde före år 1913 ett undantag härifrån, i det att där fullmäktige utsågos för endast två år med omval av halva antalet varje år i mars månad. Häri har dock numera den ändring vidtagits, att stadsfullmäktige även i Stockholm väljas för fyra år, vilket första gången skedde vid marsvalen år 1913. För att möjliggöra övergången till den nya ordningen utsågos emellertid de år 1912 valda fullmäktige för en tid av endast tre år. I mars år 1915 förrättades åter val av halva antalet fullmäktige, denna gång liksom år 1913 för en tid av fyra år.

Dylika allmänna stadsfullmäktigval förrättades år 1913 i 23 städer och år 1914 i 75 städer. Till den grupp, som valde förstnämnda år, hörde även Djursholm, Nässjö och Hässleholm, vilka alla tre blevo städer med ingången av år 1914 och därför nu för första gången förrättade stadsfullmäktigval. Jämlikt kommunalförordningen för rikets städer § 31 företogos därvid inom var och en av berörda städer tvenne särskilda val, av vilka det ena omfattade halva antalet stadsfullmäktige, som skulle kvarstå i fyra år. och det andra den återstående hälften, som skulle kvarstå endast i två år. Dessutom företogos i ett par andra städer — på grund av fattat beslut om ökning av antalet fullmäktige — särskilda val av visst antal fullmäktige för kortare tid än fyra år. För dylika fyllnadsval lämnas redogörelse i en särskild tabell. Däremot hava de nya röstsammanräkningar, som ägt rum för utseende av efterträdare till enskilda stadsfullmäktige, vilka avgått före periodens utgång, i det följande helt och hållet lämnats ur räkningen.

Avgivna valsedlar. *Antal och röstetal; partifördelning.* Hela antalet avgivna godkända valsedlar utgjorde vid 1913 års allmänna stadsfullmäktigval 57 310 och vid 1914 års val 118 354. Läggas härtill de kasserade valsedlarna, vilka år 1913 utgjorde 112 och år 1914 uppgingo till 293, erhålles inalles ett antal avgivna valsedlar för år 1913 av 57 422 och för år 1914 av 118 647, vilka tal alltså angiva antalet personer, bolag o. dyl., som vid ifrågavarande val utövat sin rösträtt. Antalet inom varje stad avgivna valsedlar, deras röstetal och fördelning på de tre politiska huvudpartierna, i den utsträckning en sådan fördelning varit möjlig att genomföra, framgå för de allmänna valen av de i tab. 1 och 2 meddelade uppgifterna och för de ovan berörda fyllnadsvalen av uppgifterna i tab. 3. I nedanstående tablå lämnas därjämte ett sammandrag i såväl absoluta som relativa tal för samtliga städer av de vid de allmänna valen avgivna godkända valsedlarnas antal, röstetal och partifördelning:

År 1913	Antal	%	Röstetal	%
Moderata	21 716	37.9	488 682	51.9
Liberala	12 990	22.7	209 884	22.3
Socialdemokrater	21 552	37.6	226 429	24.1
Övriga valsedlar med partibeteckning	982	1.7	15 145	1.6
Valsedlar utan partibeteckning	70	0.1	879	0.1
Summa	57 310	100.0	941 019	100.0

År 1914	Antal	%	Röstetal	%
Moderata	52 246	44·2	1 027 619	57·3
Liberala	26 146	22·1	376 482	21·0
Socialdemokrater	38 845	32·8	374 627	20·9
Övriga valsedlar med partibeteckning	1 097	0·9	14 071	0·8
Valsedlar utan partibeteckning	20	0·0	373	0·0
Summa	118 354	100·0	1 793 172	100·0

En jämförelse mellan de tre huvudpartiernas inbördes styrka vid 1913 och 1914 års stadsfullmäktigval visar den olikheten, att medan år 1913 de moderata med 37·9 % av hela antalet avgivna valsedlar voro numerärt endast obetydligt starkare än socialdemokraterna med 37·6 % däraf, hade vid 1914 års val de moderata samlat ett antal röstande, som betydligt översteg antalet röstande socialdemokrater. De moderata nådde sistnämnda år till 44·2 %, medan socialdemokraterna endast nådde till 32·8 %. De liberala visade däremot vid båda valtillfällena ungefär samma procenttal, eller resp. 22·7 och 22·1, som når betydligt lägre än de båda andra partiernas. Anledningen till att de moderata skenbart intogo en svagare, men däremot socialdemokraterna en starkare ställning år 1913 än året därpå, ligger till största delen däri, att i uppgifterna rörande partifördelningen år 1913 siffrorna för Stockholm, där socialdemokraterna utgjorde det till antalet största partiet, helt och hållet dominera över siffrorna för de övriga städer, som samma år förrättade stadsfullmäktigval. Av 57 310 avgivna godkända valsedlar kommo nämligen icke mindre än 44 870 på Stockholm. Bland uppgifterna rörande partifördelningen år 1914 ingå däremot inga siffror för Stockholm, som sistnämnda år ej förrättade stadsfullmäktigval. Även ifråga om röstetalens storlek intog det moderata partiet båda åren första rummet, med år 1913 51·9 % och år 1914 57·3 % av hela röstetalet. Av de båda övriga partierna omfattade det liberala resp. 22·3 och 21·0 % och det socialdemokratiska resp. 24·1 och 20·9 % av hela röstetalet. Socialdemokraterna voro sålunda år 1913 relativt starkare än liberalerna, medan de båda partierna år 1914 voro ungefär jämstarka.

Samma städer, inom vilka stadsfullmäktigval förrättades år 1913, deltog även i 1911 års val, med undantag dock för Djursholm, Nässjö och Hässleholm, vilka år 1911 ännu ej voro städer, varjämte i Åmål val väl förrättades år 1911, men däremot icke år 1913. Om nämnda fyra städer ej tagas med i beräkningen, erhålles vid en jämförelse mellan partiernas inbördes styrka inom samtliga de städer, som deltog i båda valen, det resultat, som framgår av nedanstående tablå:

	Avgivna valsedlar		Röstetal	
	År 1911	År 1913	År 1911	År 1913
Moderata	33·2 %	37·6 %	48·8 %	51·9 %
Liberala	26·1 »	22·9 »	25·9 »	22·7 »
Socialdemokrater	39·0 »	38·4 »	23·8 »	24·6 »
Övriga valsedlar med partibeteckning	1·5 »	1·0 »	1·3 »	0·7 »
Valsedlar utan partibeteckning	0·2 »	0·1 »	0·2 »	0·1 »
Summa	100·0 %	100·0 %	100·0 %	100·0 %

Som synes, hava de moderata gått ej obetydligt framåt i fråga om både antalet avgivna valsedlar och deras röstetal, medan i stället de liberala i motsvarande grad förlorat i styrka. Socialdemokraternas ställning däremot var i det närmaste oförändrad.

Av de städer, inom vilka stadsfullmäktigval förrättades år 1914, deltog alla jämväl i 1912 års val, varemot i Stockholm val väl förrättades år 1912, men däremot ej år 1914. Tages Stockholm ej med i beräkningen, giver en motsvarande jämförelse mellan partiernas inbördes styrka vid dessa val följande resultat:

	Avgivna valsedlar		Röstetal	
	År 1912	År 1914	År 1912	År 1914
Moderata	40·6 %	44·2 %	54·5 %	57·3 %
Liberala	27·2 »	22·1 »	25·6 »	21·0 »
Socialdemokrater	31·0 »	32·8 »	18·8 »	20·9 »
Övriga valsedlar med partibeteckning	1·1 »	0·9 »	1·0 »	0·8 »
Valsedlar utan partibeteckning	0·1 »	0·0 »	0·1 »	0·0 »
Summa	100·0 %	100·0 %	100·0 %	100·0 %

Även här hava de moderata gått ej obetydligt framåt i fråga om både antalet avgivna valsedlar och deras röstetal, men socialdemokraternas styrka har även växt, ehuru i mindre grad. Liberalerna hava däremot i motsvarande grad gått tillbaka.

Beträffande partiernas inbördes styrka i de särskilda städerna hänvisas till tab. 1, 2 och 3.

Under rubriken »övriga valsedlar med partibeteckning» hava, såsom redan nämnts, sammanförts sådana partigrupper, som synas hava saknat bestämd politisk karaktär. Hit hava räknats 982 valsedlar år 1913 och 1 097 år 1914 med ett sammanlagt röstetal av 15 145 år 1913 och 14 071 år 1914, motsvarande resp. 1·7 och 0·9 % av samtliga valsedlar och resp. 1·6 och 0·8 % av hela röstetalet. En jämförelse med motsvarande siffror vid 1911 resp. 1912 års val visar någon sänkning vid nu föreliggande båda val, om förut nämnda städer ej tagas med i beräkningen.

Några av dessa grupper vid sidan av de politiska partierna voro sammanlutningar, som bildats bland de kvinnliga väljarna för att i stadsfullmäktige insätta representanter för kvinnorna. Från 1913 års val kan nämnas »Kvinnopartiet» i Haparanda med 26 röstande och från 1914 års val »Kvinnliga gruppen» i Ronneby med 60 röstande och »Kvinnorna» i Härnösand med 36 röstande. Även gruppen »De fristående» i Köping år 1913 med 75 röstande synes hava varit av samma slag.

Av övriga hithörande partigrupper böra från 1913 års val nämnas dels en grupp med partibeteckningen »Kommunala samlingslistan» i Djursholm, som samlat icke mindre än 417 av de 729 röstande, och som enligt uppgift ej var av utpräglad politisk karaktär (se anm. 2 till tab. 1), dels ock grupperna »Stadsfullmäktigvalet i Kungälv 1913» i Kungälv och »Samlingspartiet» i

Tab. A (forts.). Medelröstetal å de angivna valsedlarna inom olika partier.

1	2	3	4	5	6	7
S t a d	Medelröstetal för					
	Mode- rata	Libe- rala	Social- dem.	Övriga	Valsed- lar utan partibe- teckning	Samt- liga
<i>b) Vid 1914 års stadsfullmäktigval.</i>						
Stockholms län.						
Södertälje	17.3	13.7	10.1	—	—	13.7
Vaxholm	17.6	12.3	—	—	—	15.1
Norrstälje	15.1	—	—	10.6	—	12.4
Sigtuna	—	—	—	9.0	26.0	9.2
Uppsala län.						
Uppsala	22.0	15.0	9.0	—	—	16.2
Enköping	16.8	11.8	8.5	—	—	13.7
Södermanlands län.						
Nyköping	21.2	14.4	9.2	—	—	14.0
Eskilstuna	20.3	14.2	11.1	—	—	13.9
Strängnäs	18.8	11.7	5.5	—	29.0	14.4
Trosa	—	7.7	—	15.1	—	12.2
Östergötlands län.						
Linköping	21.4	14.5	7.5	—	—	15.8
Norrköping	19.8	14.9	8.3	16.6	33.0	15.9
Söderköping	15.2	9.8	—	—	—	13.0
Motala	18.6	11.0	—	—	26.5	13.8
Vadstena	17.2	10.2	5.9	—	—	10.6
Skänninge	11.1	7.2	4.5	—	—	8.3
Jönköpings län.						
Jönköping	18.5	11.1	8.5	—	—	14.1
Gränna	13.4	9.0	—	—	—	11.6
Huskvarna	16.9	13.2	11.5	14.0	—	13.6
Kronobergs län.						
Växjö	19.5	16.3	8.0	—	—	16.6
Kalmar län.						
Kalmar	18.9	15.0	8.7	—	—	16.6
Västervik	16.9	13.8	6.5	—	—	12.5
Vimmerby	14.4	8.2	6.5	—	—	11.2
Borgholm	13.8	9.2	—	—	—	11.2
Gottlands län.						
Visby	11.5	14.2	8.6	—	—	12.0
Blekinge län.						
Karlskrona	20.8	15.0	9.1	—	—	16.3
Ronneby	17.2	12.4	9.1	10.1	—	13.3

Tab. A (forts.). Medelröstetal å de angivna valsedlarna inom olika partier.

1 S t a d	Medelröstetal för						7 Samtliga
	2 Moderata	3 Liberala	4 Socialdem.	5 Övriga	6 Valsedlar utan partibe-teckning		
Karlshamn	21·3	15·8	8·6	—	—	16·5	
Sölvesborg	18·9	14·4	9·2	—	—	14·6	
Kristianstads län.							
Kristianstad	20·3	14·6	9·7	—	21·0	16·6	
Simrishamn	14·1	8·8	7·7	—	—	11·2	
Ängelholm	15·8	14·5	10·0	1·0	—	13·4	
Malmöhus län.							
Malmö	21·3	17·8	12·0	40·0	—	17·2	
Lund	20·6	17·5	11·7	—	25·0	17·6	
Landskrona	19·2	17·2	9·3	—	15·7	14·9	
Hälsingborg	23·1	17·1	10·7	20·7	—	16·7	
Ystad	20·5	15·9	10·4	11·0	3·0	15·4	
Trälleborg	19·6	14·5	9·5	—	15·0	14·3	
Eslöv	18·1	14·2	8·5	—	—	13·8	
Hallands län.							
Halmstad	19·2	14·1	7·6	—	—	14·3	
Kungshäcka	15·6	15·3	8·3	—	—	13·8	
Göteborgs och Bohus län.							
Göteborg	21·4	18·5	9·9	—	24·0	16·2	
Marstrand	16·4	11·2	—	—	—	13·8	
Lysekil	15·5	14·1	8·7	—	—	13·2	
Uddevalle	17·6	13·0	6·8	—	37·0	13·3	
Strömstad	15·7	12·6	8·3	—	—	13·1	
Älvsborgs län.							
Vänersborg	18·3	13·7	7·8	5·0	—	14·5	
Borås	17·4	13·7	8·5	—	—	14·1	
Ulricehamn	14·4	10·1	7·1	—	—	12·0	
Åmål	14·7	13·3	8·1	—	—	11·9	
Skaraborgs län.							
Mariestad	17·3	10·1	6·1	—	—	13·2	
Lidköping	16·8	12·4	6·4	—	—	11·5	
Skara	17·9	11·2	6·8	—	—	14·0	
Hjo	13·3	9·2	—	—	—	11·7	
Falköping	16·2	13·8	7·7	—	—	13·3	
Värmlands län.							
Karlstad	21·6	13·8	9·1	—	—	15·6	
Kristinehamn	18·4	13·2	8·4	21·0	—	13·3	
Filipstad	16·0	11·1	7·1	—	—	12·7	
Arvika	18·8	12·3	10·1	—	—	14·2	

Tab. A (forts.). Medelröstetal å de angivna valsedlarna inom olika partier.

S t a d	Medelröstetal för					
	Mode- rata	Libe- rala	Social- dem.	Övriga	Valsed- lar utan partibe- teckning	Samt- liga
Örebro län.						
Örebro	21·2	14·7	9·8	—	7·0	16·2
Lindesberg	17·6	10·2	8·6	—	—	12·3
Västmanlands län.						
Västerås	20·7	12·5	11·0	—	—	14·7
Sala	15·7	8·8	6·4	—	—	11·6
Arboga	17·3	12·6	8·8	—	—	13·2
Kopparbergs län.						
Falun	20·3	14·3	10·0	—	—	16·1
Säter	13·1	11·6	5·4	—	—	8·8
Gävleborgs län.						
Gävle	21·6	14·3	9·5	—	2·0	14·7
Söderhamn	18·9	15·4	8·9	—	—	14·0
Hudiksvall	17·3	13·5	9·4	—	—	14·9
Västernorrlands län.						
Härnösand	20·9	12·4	6·5	12·5	—	15·7
Sundsvall	22·0	15·8	10·1	—	—	19·0
Örnsköldsvik	19·7	10·5	—	—	—	15·9
Jämtlands län.						
Östersund	22·0	16·1	11·2	—	—	19·1
Västerbottens län.						
Umeå	17·6	11·9	7·4	—	—	14·8
Skellefteå	16·2	11·3	—	—	—	14·5
Samtliga städer år 1914	19·7	14·4	9·6	12·8	18·7	15·2
„ „ „ 1912 ¹⁾	20·4	14·3	9·2	12·7	20·0	15·2

Nora. Sistnämnda partigrupp, som uppgives hava varit en sammanslutning av religiösa och nykterhetsvänner, samlade 199 röstande.

Från 1914 års val må nämnas de båda partigrupperna »Reform- och Nykterhetsvänner» i Norrtälje, vilken grupp samlade 313 av de 532 röstande, och »Nykterhets- och Sparsamhetsvänner» i Huskvarna, vilken samlade 370 av de 1 280 röstande. Efter vad erhållna upplysningar giva vid handen, synas båda dessa grupper ej hava varit av utpräglad politisk karaktär utan utgjort

¹⁾ Stockholm ej medräknat.

sammanslutningar av personer, tillhörande olika politiska partier, särskilt nykterhetsvänner (ang. Norrtälje se anm. 1 till tab. 2). Vidare må nämnas partigrupperna »Kommunala samlingslistan» i Trosa, »Fria gruppen» i Norrköping, »Fastighetsägarna» i Hälsingborg m. fl., vilka liksom de båda partigrupperna i Sigtuna (se anm. 2 till tab. 2) samtliga förts till »övriga».

Den valmännen medgivna friheten att avgiva valsedlar utan partibeteckning har liksom vid föregående val endast i mycket ringa utsträckning tagits i anspråk. Hela antalet valsedlar inom den s. k. fria gruppen, som i tab. 1 och 2 återfinnes i kol. 6 och 12, utgjorde år 1913 70 och år 1914 endast 20 med ett sammanlagt röstetal av resp. 879 och 373. Förstnämnda år utgjorde dessa valsedlars antal 0·1 % av samtliga valsedlar och sistnämnda år endast 0·02 %, det förra samma procenttal som vid 1910 och 1912 års stadsfullmäktigval. Det enda val, vid vilket den fria gruppen spelade någon roll, var i Öregrund år 1913, där alla avgivna valsedlar saknade partibeteckning.

Medelröstetal. På grundval av de i tab. 1 och 2 meddelade uppgifterna å antalet avgivna valsedlar och deras röstetal har i tab. A för varje stad beräknats antalet röster i medeltal per valman dels för alla röstande och dels för de olika partierna. Betraktas först det förra genomsnittsröstetalet, utgjorde detsamma vid 1913 års val 16·4 och vid 1914 års val 15·2, under det att motsvarande medeltal vid stadsfullmäktigvalen åren 1911 och 1912 utgjorde resp. 16·2 och likaledes 15·2.¹⁾ Att röstetalen åren 1911 och 1913 voro så höga, berodde på Stockholms starka övervikt bland de städer, som valde stadsfullmäktige berörda tvenne år. Frånräknas Stockholm, erhålles nämligen för övriga städer ett medelröstetal år 1911 av 13·7 och år 1913 av 13·6.

I fråga om medelröstetalets växlingar inom de särskilda städerna stod detsamma år 1913 högst i Djursholm, med icke mindre än 23·0 röster — därnäst kommo Stockholm, Haparanda och Luleå med resp. 17·2, 17·1 och 17·0 röster — men lägst i Tidaholm och Torshälla med resp. 9·0 och 10·0 röster. År 1914 anträffas de högsta medelröstetalen i Östersund och Sundsvall, med resp. 19·1 och 19·0 röster, och därnäst kommo Lund och Malmö med resp. 17·6 och 17·2 röster. Städer med särskilt låga medelröstetal år 1914 voro Skänninge (8·3), Säter (8·8) och Sigtuna (9·2). För alla övriga städer översteg detsamma 10 röster.

Medelröstetalet för de tre politiska huvudpartierna inom alla städer tillsammans antagna vid 1913 och 1914 års val meddelas i nedanstående tablå, som för jämförelses skull även upptager motsvarande medelröstetal inom samma städer vid resp. 1911 och 1912 års val¹⁾ samt inom de städer, som deltog i 1914 års landstingsmannaval:

¹⁾ Åmål är ej medräknat för år 1911 och Stockholm ej för år 1912; däremot hava de tre nyblivna städerna tillkommit för år 1913. Jfr tab. A.

	Medelröstetal för		
	Moderata	Liberala	Soc.-dem.
Vid 1911 års stadsfullmäktigval	23.9	16.1	9.9
» 1912 »	20.4	14.3	9.2
» 1913 »	22.5	16.2	10.5
» 1914 »	19.7	14.4	9.6
» 1914 » landstingsmannaval	17.1	11.6	8.5

Som synes, har såväl från 1911 till 1913 års stadsfullmäktigval som från 1912 till 1914 års val medelröstetalet för de moderata gått något tillbaka, medan detsamma däremot vuxit obetydligt för de båda övriga partierna.

Inom gruppen »övriga» utgjorde medelröstetalet år 1913 15.4 och år 1914 12.8 emot 13.9 år 1911 och 12.7 år 1912. Av de kvinnogrupper, som räknats hit, nådde vid 1913 års val de i Köping och Haparanda ett medelröstetal av resp. 10.8 och 10.7 och vid 1914 års val de i Ronneby och Härnösand ett röstetal av resp. 10.1 och 12.5.

De fåtaliga valsedlarna utan partibeteckning hade år 1913 ett medelröstetal av 12.6 och år 1914 av 18.7 mot 13.6 röster år 1911 och 20.0 år 1912.

Gemensam partibeteckning. I de fall, där två partier vid valen använt sig av gemensam partibeteckning, men i övrigt röstat med skilda listor, har detta i tab. 1 och 2, första kolumnen, utmärkts med ett kors (†). I samtliga de fall, som här avses, förekom dylikt gemensamt uppträdande mellan de liberala och socialdemokraterna. År 1913 förekom det i 8 valkretsar och år 1914 i 22. Vid valen år 1911 hade de liberala och socialdemokraterna gemensam partibeteckning endast i 2 valkretsar, men vid 1912 års val i 23. Emellertid inträffade år 1914 i ytterligare 5 valkretsar utom de nyssnämnda, att berörda båda partier röstade under gemensam partibeteckning, men använde de här även gemensamma eller i det närmaste likartade listor. På grund härav hava i sistnämnda fall socialdemokraterna icke kunnat i statistiken skiljas från liberalerna, utan har den gemensamma vänstern i tab. 2, kol. 3, måst föras till liberalerna (dylika fall ha i kol. 1 i tabellen utmärkts med tvenne kors ††).

Kasserade valsedlar. Vid 1913 års stadsfullmäktigval kasserades inalles 112 valsedlar, varav i Stockholm 57, men i de tre nytillkomna städerna tillsammans endast 4, och vid 1914 års val 293 valsedlar. Vid 1911 och 1912 års val kasserades inalles endast resp. 29 och 102 sedlar, varav i Stockholm resp. 23 och 41. En betydande ökning i antalet kasserade sedlar kan sålunda konstateras vid nu föreliggande val. Orsaken härtill torde huvudsakligen vara de år 1913 antagna nya bestämmelserna angående ordningen vid val av stadsfullmäktige, särskilt i och för valhemlighetens betryggande, vilka bestämmelser innehållas i kommunalförordningen för rikets städer § 24 (kommunalförordningen för Stockholm § 10). De vanligast förekommande orsakerna till kassering voro, dels att valsedlarna ej voro av föreskrivet normalpapper eller ej av föreskriven form eller storlek eller att desamma voro märkta, dels ock att i ett och samma kuvert inlagts två valsedlar eller att i kuverten

inlagts blanka sedlar, fullmakter eller dylikt eller att kuverten ej voro tillslutna.

Överklagade val. Över de år 1913 och 1914 förrättade stadsfullmäktigvalen anfördes besvär, såvitt till centralbyråns kännedom kommit, i nedan angivna fall, där klagomålen ledde antingen till valets upphävande och företagande av nytt val eller till ny röstsammanräknings verkställande. Valen i Stockholms stads andra valkrets och i Uddevalla stads andra valkrets upphävdes av Kungl. Maj:t efter beslut i Regeringsrätten, och förrättades med anledning härav nya val i berörda valkretsar, i Stockholm i sept. 1913 och i Uddevalla i juli 1915.¹⁾ I Hedemora och Eslöv förrättades nya röstsammanräkningar, i den förra staden efter förordnande av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kopparbergs län (endast inom gruppen »De Frisinnade»), och i den senare efter förordnande av Kungl. Maj:t. I föreliggande berättelse har hänsyn tagits till nu nämnda förnyade val och röstsammanräkningar. Även valen i Oskarshamn, Kungälv, Landskrona och Örnsköldsvik överklagades, men de anförda besvären ogillades.

Valda stadsfullmäktige. Fördelning på partier. Antalet vid 1913 och 1914 års stadsfullmäktigval inom varje stad utsedda stadsfullmäktige meddelas för de allmänna valen i tab. 1 och 2, kol. 15—19 och för fyllnadsvälen i tab. 3, samma kol. Efterföljande tablå utgör en sammanfattning för hela riket av antalet fullmäktige inom de olika partierna, som utsågos vid de allmänna valen sagda båda år, varvid talen inom parentes för år 1913 beteckna summan av de valda fullmäktige, om de tre nyblivna städerna ej medräknas. Dessutom hava bifogats jämförelsesiffror för åren 1911 och 1912, varvid Ämål ej medräknats för år 1911 och Stockholm ej för år 1912.

	År 1911	År 1913	År 1912	År 1914
Moderata	140	164 (141)	658	694
Liberala	79	72 (66)	301	247
Socialdemokrater	34	47 (42)	171	193
Övriga	23	30 (23)	15	29
	Summa 276	313 (272)	1 145	1 163

Vid en jämförelse mellan ovanstående tal måste ihågkommas, att de åren 1911 och 1912 valda fullmäktige icke äro desamma, som underkastades omval resp. åren 1913 och 1914, utan att de var för sig äro olika hälfter av hela antalet fullmäktige. Dessa hälfter äro icke alltid precis lika stora, beroende dels därpå, att hela antalet fullmäktige i vissa städer icke är ett jämnt tal, dels därpå, att ökning eller minskning av antalet fullmäktige kan ha beslutats och genomförts för de senare valen (så har i detta fall ökning skett för år 1914). Tages hänsyn härtill, finner man vid en jäm-

¹⁾ Emellertid har även detta förnyade val i Uddevalla stads andra valkrets blivit överklagat, och äro klagomålen, efter vad centralbyrån har sig bekant, ännu beroende av Kungl. Maj:ts befallningshavandes i länet prövning. — Över valet i Filipstad hava även besvär anförts, men äro klagomålen ännu beroende av Regeringsrättens prövning.

förelse mellan antalet valda fullmäktige efter partiställning i de städer, som förrättade val såväl år 1911 som 1913, att de liberala sistnämnda år, då hela antalet platser, som skulle besättas, var fyra mindre än år 1911, fått vidkännas en förlust på 13 platser, medan de moderata i stället vunnit en och socialdemokraterna 8 platser. På samma sätt finner man vid en motsvarande jämförelse mellan åren 1912 och 1914, att de liberala sistnämnda år, då hela antalet platser, som skulle besättas, var 18 större än år 1912, fått vidkännas en förlust på ej mindre än 54 platser, medan de moderata i stället vunnit 36, socialdemokraterna 22 och »övriga» 14 platser.

Av de till gruppen »övriga» räknade stadsfullmäktige tillhörde år 1913 10 Öregrund, där såsom redan nämnts alla avgivna valsedlar tillhörde den fria gruppen. De återstående 20 år 1913 liksom alla 29, som år 1914 räknats till de övriga, voro valda av sådana partigrupper, som icke kunnat hänföras till något bestämt politiskt parti. Av dessa tillhörde år 1913 ett antal av sju Djursholm, sex Kungälv och fem Nora. Av de år 1914 valda voro icke mindre än tio representanter för Sigtuna, där båda de partigrupper, i vilka de röstande fördelat sig, måst hänföras till »övriga», samt åtta representanter för Trosa, fem för Norrtälje och lika många för Huskvarna. Kvinno-grupperna i Köping och Haparanda år 1913 och i Ronneby år 1914 fingo vardera en av sina kandidater vald.

För att underlätta en jämförelse mellan de olika partiernas styrka bland de röstande och bland de valda stadsfullmäktige meddelas i efterföljande tablå en sammanställning av varje partis relativa andel av det sammanlagda röstetalet och av hela antalet valda stadsfullmäktige.¹⁾

	Å r 1913		Å r 1914	
	Röstetal	Valda stadsf.	Röstetal	Valda stadsf.
Moderata	51·9 %	52·4 %	57·3 %	59·7 %
Liberala	22·3 »	23·0 »	21·0 »	21·4 »
Socialdemokrater	24·1 »	15·0 »	20·9 »	16·4 »
Övriga partigrupper	1·6 »	6·4 »	0·8 »	2·5 »
Fria gruppen	0·1 »	3·2 »	0·0 »	—
	Summa 100·0 %	100·0 %	100·0 %	100·0 %

Ovanstående procenttal borde naturligtvis vara desamma för alla partier, under förutsättning att alla platser fördelades fullt proportionellt till partiernas sammanlagda röstetal. Vid uppdelning på ett flertal valkretsar måste likväl helt naturligt en del förskjutningar äga rum, varvid de svagare par-

¹⁾ För att få full motsvarighet mellan röstetalet och antalet valda stadsfullmäktige har för år 1914 antalet liberala stadsfullmäktige ökat med två och antalet socialdemokratiska fullmäktige i stället minskats med två. Detta av följande skäl. Dels har nämligen i Trosa en av de valda på grund av sin partiställning räknats till socialdemokraterna, ehuru de personer, som röstat på ifrågavarande kandidat, måst hänföras till det liberala partiet (jfr anm. 3 till tab. 2), dels hava i Umeå de båda fullmäktige, som valts från den socialdemokratiska listan och i tabellen förts till socialdemokraterna, gått in på grund av den omständigheten, att deras namn jämväl voro upptagna å den liberala listan, och har det därför ansetts lämpligt att till liberalerna överföra en av dem (jfr anm. 8 till tab. 2).

Tab. B. Antal kvinnliga stadsfullmäktige.

S t a d	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa
<i>Vid 1913 års stadsfullmäktigval:</i>					
Stockholm	1	1	1	—	3
Djursholm	—	—	—	1	1
Varberg	—	1	1	—	2
Nora	—	—	—	1	1
Köping	—	—	—	1	1
Hedemora	—	1	—	—	1
Luleå	1	—	—	—	1
Haparanda	—	—	—	1	1
Summa år 1913	2	3	2	4	11
» » 1911	3	2	1	3	9
<i>Vid 1914 års stadsfullmäktigval:</i>					
Eskilstuna	—	1	—	—	1
Strängnäs	1	1	—	—	2
Trosa	—	—	—	2	2
Norrköping	1	—	—	—	1
Huskvarna	—	1	—	—	1
Kalmar	2	—	—	—	2
Västervik	1	—	—	—	1
Visby	1	1	—	—	2
Ronneby	—	—	—	1	1
Karlshamn	—	1	—	—	1
Kristianstad	1	—	—	—	1
Lund	1	—	—	—	1
Trälleborg	—	—	1	—	1
Eslöv	—	1	—	—	1
Mariestad	—	1	—	—	1
Karlstad	1	1	—	—	2
Ärvika	1	1	—	—	2
Gävle	1	1	—	—	2
Söderhamn	1	—	—	—	1
Sundsvall	—	1	—	—	1
Summa år 1914	12	11	1	3	27
» » 1912 ¹⁾	2	13	3	4	22

1) Stockholm ej medräknat.

tierna oftast bli lidande. Socialdemokraternas ställning visar sig i detta avseende vara den ofördelaktigaste, i det att, oaktat på detta parti kommo år 1913 24.1 och år 1914 20.9 % av det sammanlagda röstetalet, likväl endast resp. 15.0 och 16.4 % av de valda stadsfullmäktige tillhörde socialdemokraterna. Liberalerna, som med hänsyn till röstetalet år 1913 voro svagare, men år 1914 ungefär jämstarka med socialdemokraterna, intogo emellertid båda åren en betydligt gynnsammare ställning än dessa. Det största partiet, de moderata, voro mest gynnade år 1914.

Bakom var och en av de valda stadsfullmäktige stod år 1913 183 väljare med ett röstetal av 3 006 och år 1914 102 väljare med 1 542 röster. För de tre partierna, moderata, liberala och socialdemokrater, utgjorde antalet valmän i genomsnitt per representant år 1913 resp. 132, 180 och 459 och år 1914 resp. 75, 106 och 201 samt röstetalet i medeltal för varje stadsfullmäktig år 1913 för det moderata partiet 2 980, för det liberala 2 915 och för det socialdemokratiska 4 818 och år 1914 resp. 1 481, 1 524 och 1 941.

Den betydande olikheten mellan partierna i medeltalet röstande för varje stadsfullmäktig beror huvudsakligen på medelröstetalets olika storlek. Att åter antalet röster i genomsnitt per representant, vilket vid en fullt proportionell fördelning av alla platser efter varje partis hela röstetal borde vara lika stort för alla partier, företedde så stora växlingar, förklaras åter till största delen av den nyss påpekade förskjutningen till förmån för det största partiet, som ofta äger rum vid fördelningen av platserna inom varje valkrets. En bidragande orsak till den ogynnsamma ställning, socialdemokraterna intogo, har dock även varit den omständigheten, att de hade sin huvudstyrka i några av de största städerna, där röstetalet för alla partier var ovanligt högt i förhållande till antalet valda stadsfullmäktige. I Stockholm t. ex., som år 1913 intog en mycket dominerande ställning i förhållande till övriga städer, utgjorde antalet röster i medeltal för varje stadsfullmäktig berörda år 15 431, under det att motsvarande medeltal för samtliga städer samma år utgjorde endast 3 006.

Kvinnliga stadsfullmäktige. I tab. B meddelas uppgift å antalet inom varje stad och varje parti valda kvinnliga stadsfullmäktige. Av de till gruppen »övriga» räknade voro de år 1913 i Köping och Haparanda och de år 1914 i Ronneby valda representanter för de speciella kvinnogrupperna.

Tillämpningen av rangordnings- och reduktionsreglerna. En översikt över tillämpningen av rangordnings- och reduktionsreglerna lämnas i tab. C, varvid för överskådlighetens skull de valda stadsfullmäktige fördelats efter det antal, som utsetts inom varje partigrupp. Då därjämte i de fall, då två ungefär jämstarka partier röstat med gemensam partibeteckning, i allmänhet reduktionsregeln måste komma till användning, även om sammanhållningen inom vart och ett av de båda partierna varit stor, hava i tabellen alla de stadsfullmäktige, som av denna anledning valts enligt reduktionsregeln, dessutom särskilt antecknats inom parentes.

Såsom av de i tabellen meddelade siffrorna framgår, blevo år 1913 av samtliga stadsfullmäktige 195 valda enligt rangordningsregeln och 118 enligt re-

Tab. C. Tillämpningen av rangordnings- och reduktionsreglerna.

Antalet stadsfullmäktige inom varje partigrupp	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Samtliga					
	v a l d a e n l i g t									
	rangordnings- regeln	reduktions- regeln	rangordnings- regeln	reduktions- regeln	rangordnings- regeln	reduktions- regeln	rangordnings- regeln	reduktions- regeln	rangordnings- regeln	reduktions- regeln
<i>År 1913:</i>										
11	7	4	—	—	—	—	—	—	7	4
10	1	9	—	—	—	—	—	10	1	19
9	13	14	—	—	—	—	—	—	13	14
8	17	15	—	—	—	—	—	—	17	15
7	—	—	—	—	—	—	4	3	4	3
6	29	19	—	12 (12)	—	—	6	—	35	31 (12)
5	20	—	2	3	—	—	5	—	27	3
4	12	—	9	11 (8)	4	—	—	—	25	11 (8)
3	3	—	12	6 (4)	22	2	—	—	37	8 (4)
2	—	—	11	3	10	2 (2)	—	—	21	5 (2)
1	1	—	2	1 (1)	3	4 (4)	2	—	8	5 (5)
Summa år 1913	103	61	36	36 (25)	39	8 (6)	17	13	195	118 (31)
, , 1911 ¹⁾	104	36	42	37 (4)	31	3 (3)	9	14	186	90 (7)
<i>År 1914:</i>										
11	9	13	—	—	—	—	—	—	9	13
10	25	55	—	—	—	—	—	—	25	55
9	18	9	—	—	—	—	—	—	18	9
8	43	53	—	—	—	—	8	—	51	53
7	108	67	—	—	7	—	—	—	115	67
6	76	32	—	6	2	4	6	—	84	42
5	91	34	3	12 (3)	15	—	4	6	113	52 (3)
4	33	3	25	19 (10)	14	10 (5)	4	—	76	32 (15)
3	17	1	62	28 (11)	44	4 (4)	—	—	123	33 (15)
2	—	—	56	14 (14)	39	21 (19)	—	—	95	35 (33)
1	7	—	15	7 (7)	20	13 (12)	1	—	43	20 (19)
Summa år 1914	427	267	161	86 (45)	141	52 (40)	23	6	752	411 (85)
, , 1912 ²⁾	404	254	190	111 (43)	143	28 (26)	14	1	751	394 (69)

1) Ämål ej medräknat.

2) Stockholm ej medräknat.

duktionsregeln samt vid 1914 års val 752 utsedda enligt den förstnämnda och 411 enligt den sistnämnda regeln. Bland de enligt reduktionsregeln valda ingå emellertid år 1913 25 liberala och 6 socialdemokrater och år 1914 45 liberala och 40 socialdemokrater, för vilka sagda regel måst tillämpas på grund därav, att de båda partierna röstat med gemensam partibeteckning.

En jämförelse mellan de olika partierna visar, att år 1913 sammanhållningen bland de moderata varit tämligen god, då endast något mer än en tredjedel av deras representanter valts enligt reduktionsregeln, ehuru detta parti i många valkretsar fått ett flertal av sina kandidater valda. Ännu mycket större har sammanhållningen varit bland socialdemokraterna, av vilkas representanter endast åtta eller ungefär en sjättedel valdes enligt reduktionsregeln, och av dessa för övrigt sex tillhörde valkretsar, där partiet röstat med samma partibeteckning som de liberala. Däremot synes sammanhållningen inom det liberala partiet vid dessa val hava varit svagare, i det att jämnt hälften av dess representanter valts enligt reduktionsregeln. Tages emellertid hänsyn därtill, att av de på detta sätt valda mer än $\frac{2}{3}$ tillhört valkretsar, där valallians ingåtts mellan liberaler och socialdemokrater, ändrar sig förhållandet betydligt till liberalernas förmån. Bland »övriga» ingå även de tio stadsfullmäktige, som i Öregrund valts av den s. k. fria gruppen, inom vilken ordningen mellan namnen alltid skall bestämmas enligt reduktionsregeln.

Vid 1914 års val synes liksom vid föregående års val sammanhållningen hava varit starkare inom det socialdemokratiska partiet än inom de båda övriga, men liberalerna visa något bättre sammanhållning än år 1913 var fallet.

En jämförelse mellan 1911 och 1913 års val synes giva vid handen, att, ehuru det moderata partiet stod avgjort ogynnsammare i nu berörda avseende sistnämnda år än det förstnämnda, sammanhållningen inom partierna över huvud dock varit ungefär densamma vid båda valtillfällena. Visserligen har reduktionsregeln kommit till användning i ett proportionsvis något större antal fall år 1913 än år 1911, men detta berodde i flera fall år 1913 än år 1911 på valallianserna mellan liberaler och socialdemokrater. Motsvarande jämförelse mellan 1912 och 1914 års val visar väl en något förändrad ställning särskilt för liberaler och socialdemokrater, men ej heller här har sammanhållningen inom partierna över huvud i nämnvärd grad rubbats.

II. Den kommunala rösträtten i Stockholm år 1913 och i övriga städer, som icke deltaga i landsting, år 1914.

I röstlängd upptagna. I tab. 4 meddelas uppgifter för Stockholm år 1913 samt för Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle år 1914 å antalet i röstlängd upptagna personer, bolag och andra samfälligheter med fördelning på röstberättigade och icke röstberättigade inom varje enröstgrupp. En sam-

manfattning av tabellens siffror lämnas i efterföljande tablå, där även de sammanlagda röstetalen för de särskilda städerna äro angivna.

	Röstberättigade		Icke röstberättigade		Samtliga i röstlängd upptagna	
	Antal	Röstetal	Antal	Röstetal	Antal	Röstetal
Stockholm	88 509	1 186 600	31 140	244 831	119 649	1 431 431
Göteborg	38 639	477 780	12 995	81 719	51 634	559 499
Malmö	20 299	234 579	13 456	113 547	33 755	348 126
Norrköping	7 285	89 549	5 956	34 728	13 241	124 277
Gävle	7 805	83 690	4 094	26 098	11 899	109 788
Summa	162 537	2 072 198	67 641	500 923	230 178	2 573 121

Sedan år 1912 har antalet i röstlängd upptagna ökats i Stockholm med 8 571, Göteborg 5 289, Malmö 5 259, Norrköping 559 och Gävle 324, vilket i förhållande till antalet år 1912 i röstlängd upptagna motsvarar en relativ ökning av resp. 7·7, 11·4, 18·5, 4·4 och 2·8 %. För Stockholm beror ökningen till en stor del på Brännkyrka sockens inkorporering, enär antalet i röstlängd upptagna där utgjorde 6 705. Relativt störst var emellertid ökningen i Malmö och därefter i Göteborg.

Förhållandet mellan samtliga i röstlängd upptagna år 1913 resp. 1914 och folkmängden vid samma års början utgjorde i Stockholm 31·8 %, i Göteborg 29·0 %, i Malmö 35·2 %, i Norrköping 28·7 % och i Gävle 33·3 %, vilket för Stockholm är obetydligt lägre, men för de övriga städerna högre tal än år 1912. Till jämförelse med ovanstående siffror må nämnas, att vid 1914 års landstingsmannaval de i röstlängd upptagna utgjorde i städerna 29·2 % och på landsbygden 23·6 % av folkmängden.

Medelröstetalet för alla i röstlängd upptagna var följande:

	År 1914	År 1913	År 1912
Stockholm	—	12·0	12·1
Göteborg	10·3	—	10·4
Malmö	10·3	—	9·9
Norrköping	9·4	—	9·0
Gävle	9·2	—	8·7

Såsom av ovanstående siffror framgår, var medelröstetalet högre i Stockholm än i övriga städer. Sedan år 1912 var detsamma i det närmaste oförändrat i Stockholm, men hade i övriga städer något ökats. För de städer, som deltog i 1914 års landstingsmannaval, utgjorde medelröstetalet för alla i röstlängd upptagna 9·5.

De stora ojämheter, som i tab. 4 kunna iakttagas i de särskilda enröstgruppernas inbördes storlek, bero huvudsakligen på verkan av de bevillningsfria avdragen å den till bevillning uppskattade inkomsten av kapital och arbete. Dessa avdrag utgjorde år 1913 resp. 1914 i Stockholm och Norrköping 650 kr. för inkomst understigande 1 200 kr. och 500 kr. för inkomst fr. o. m.

1 200 till 1 800 kr., i Göteborg voro samma avdrag 650 och 400 kr., i Gävle 550 och 400 kr. och i Malmö i regel likaledes 550 och 400 kr., ehuru där såväl högre som lägre avdrag även tillämpats. I alla städer, där icke redan de bevillningsfria avdragen voro de högsta tillåtna, hava därjämte dessa avdrag ytterligare höjts för personer med större familjer.

På grund av dessa avdrag funnos i Stockholm mycket få inkomsttagare med 14—17 röster, då personer med 1 799 kronors inkomst ännu kommo i åtnjutande av ett bevillningsfritt avdrag på 500 kr., och alltså hade en beskattningsbar inkomst, som uppgick till endast 1 299 kr., vilken enligt gällande röstskala berättigade dem till 13 röster, medan däremot en person med 1 800 kronors inkomst icke erhöll något bevillningsfritt avdrag, varför dennes röstetal uppgick till 18. Också var antalet personer med röstetalen 14—17 (huvudsakligen fastighetsägare) högst betydligt mindre än antalet inom närmast lägre och högre röstgrupper. Sålunda funnos 3 089 personer med ett röstetal av 13, men inom den följande röstgruppen med 14 röster hade detta antal krympt tillsammans till endast 348 eller ungefär en niondel, och den sjuttonde röstgruppen omfattade endast 374 personer, men den adertonde däremot 1 402.

På samma sätt kan även för de övriga städerna spåras en direkt inverkan av de bevillningsfria avdragen på vissa röstgruppers storlek. Sålunda voro exempelvis i Göteborg sjunde samt femtonde, sextonde och sjuttonde röstgrupperna mycket fåtaliga, likaså i Malmö och Gävle femtonde, sextonde och sjuttonde röstgrupperna, och i Norrköping grupperna med röstetalen 14—17.

Med nu påpekade oregelbundenheter befunno sig i stort sett röstgrupperna med stigande röstetal i numeriskt avtagande ända upp till tjuguenröstersgruppen, vilken i alla städerna var betydligt större än de närmast föregående, beroende därpå, att denna grupp var den första, till vilken räknades inkomsttagare inom en inkomstlatitud av 500 kr. (2 001—2 500 kr.), medan denna latitud vid de lägre röstetalen varit endast 100 kr. Därefter avtogo emellertid åter röstgrupperna i storlek med undantag för den allra högsta, som åter visade en stark stegring. I Stockholm var sålunda i denna grupp antalet i röstlängd upptagna 4 140 mot endast 230 i den närmast föregående, i Göteborg steg motsvarande antal från 77 i trettionionde röstgruppen till 1 426 i den fyrtonde, i Malmö var antalet i de båda högsta grupperna resp. 42 och 696, i Norrköping 28 och 248 samt i Gävle 9 och 170.

De i tab. D meddelade relativa talen å antalet röstägande inom varje enröstgrupp i förhållande till det sammanlagda antalet röstägande inom alla röstgrupper, kunna även tjäna till jämförelse de olika städerna emellan. Av en sådan jämförelse framgår, att medan i Stockholm endast 5·3 % av alla i röstlängd upptagna tillhörde den allra lägsta röstgruppen, däremot i Norrköping, där de bevillningsfria avdragen voro lika stora och siffrorna således fullt jämförbara, icke mindre än 10·4 % räknades till samma grupp.

Den relativt största röstgruppen var i Stockholm och Göteborg den fjärde, som i båda städerna omfattade 10·7 % av alla i röstlängd upptagna. I Malmö var den tredje röstgruppen störst, omfattande 10·9 % av samtliga, i Norrköping

köping den andra och i Gävle den första, med motsvarande procenttal uppgående till resp. 12·5 och 12·8.

Den högsta röstgruppen, som omfattade alla med 40 röster, var jämförelsevis störst i Stockholm, varest 3·5 % av alla i röstlängd upptagna nådde upp till ett röstetal av 40. Närmast Stockholm kom i detta avseende Göteborg med 2·8 %, varefter följde Malmö med 2·1 %, Norrköping med 1·9 % och sist Gävle med 1·4 %. Över huvud taget voro de högre röstgrupperna relativt talrikare i Stockholm än i de övriga städerna. Detta framgår även av efterföljande tabell, där alla i röstlängden upptagna sammanförts i två större röstgrupper, den ena omfattande alla med 1—17 röster och den andra alla med högre röstetal.

	Röstberättigade		Icke röstberättigade		Samtliga i röstlängd upptagna	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Stockholm						
1—17 röster	56 691	64·1	27 081	87·0	83 772	70·0
18—40 >	31 818	35·9	4 059	13·0	35 877	30·0
Summa	88 509	100·0	31 140	100·0	119 649	100·0
Göteborg						
1—17 röster	26 974	69·8	12 193	93·8	39 167	75·9
18—40 >	11 665	30·2	862	6·2	12 467	24·1
Summa	38 639	100·0	12 995	100·0	51 634	100·0
Malmö						
1—17 röster	14 765	72·7	11 777	87·5	26 542	78·6
18—40 >	5 534	27·3	1 679	12·5	7 213	21·4
Summa	20 299	100·0	13 456	100·0	33 755	100·0
Norrköping						
1—17 röster	4 902	67·3	5 610	94·2	10 512	79·4
18—40 >	2 383	32·7	346	5·8	2 729	20·6
Summa	7 285	100·0	5 956	100·0	13 241	100·0
Gävle						
1—17 röster	5 810	74·4	3 853	94·1	9 663	81·2
18—40 >	1 995	25·6	241	5·9	2 236	18·8
Summa	7 805	100·0	4 094	100·0	11 899	100·0

Av sammanställningen här ovan framgår, att i Stockholm 30·0 % av alla i röstlängd upptagna tillhörde den högre av de båda röstgrupperna, men i Göteborg endast 24·1 %, i Malmö 21·4 %, i Norrköping 20·6 % och i Gävle 18·8 %. Till jämförelse härmed må nämnas, att i de städer, som deltog i 1914 års landstingsmannaval, 20·1 % av alla i röstlängd upptagna hade 18—40 röster.

Röstberättigade och icke röstberättigade. Av den å sid. 19 i det föregående meddelade tablån över alla i röstlängd upptagna framgår även deras fördelning på röstberättigade och icke röstberättigade. Uttryckt i procent av samtliga i röstlängd upptagna utgjorde de röstberättigade i Stockholm 74·0, i

Tab. E. Röstberättigade i procent av alla i röstlängd upptagna inom varje enröstgrupp.

R ö s t e t a l	Stockholm	Göteborg	Malmö	Norrköping	Gävle
1	74.0	77.9	74.2	45.0	68.8
2	67.4	65.1	61.3	41.6	59.2
3	65.0	59.1	50.9	40.7	47.5
4	51.7	54.0	53.5	41.7	55.0
5	68.2	66.2	49.7	43.6	57.3
6	70.3	74.6	49.2	46.0	56.8
7	59.6	68.4	53.3	44.3	67.9
8	71.7	56.2	40.8	47.2	57.3
9	72.5	74.6	48.9	56.6	62.3
10	70.7	79.1	52.9	54.8	61.1
11	77.0	79.3	55.9	61.7	55.9
12	77.8	83.2	57.9	58.3	66.6
13	78.6	83.9	60.7	62.3	73.6
14	80.7	88.7	65.6	77.1	75.6
15	80.4	87.3	74.1	68.3	86.4
16	85.0	90.7	71.1	77.8	93.1
17	85.3	92.0	69.4	75.0	94.1
18	77.0	81.3	67.6	67.8	68.5
19	82.0	87.8	61.7	74.6	77.8
20	80.4	86.5	62.8	77.8	69.6
21	85.6	92.3	69.8	83.2	88.0
22	87.0	92.1	74.7	83.1	88.0
23	90.5	93.6	79.0	89.5	92.8
24	89.2	93.7	79.6	92.1	97.7
25	92.1	95.4	83.9	91.6	93.3
26	91.1	95.4	82.8	89.2	95.7
27	92.2	96.6	84.6	92.5	96.4
28	91.6	95.4	86.1	95.3	96.6
29	95.5	97.4	84.0	89.4	97.6
30	94.1	99.1	90.3	100.0	100.0
31	95.5	98.5	91.4	100.0	96.9
32	97.2	98.8	87.1	90.6	96.2
33	95.8	100.0	91.8	93.5	100.0
34	97.9	98.6	94.7	94.7	100.0
35	96.6	100.0	92.8	96.2	100.0
36	96.3	99.2	89.5	94.4	100.0
37	97.2	98.9	88.4	100.0	100.0
38	96.9	98.6	98.0	95.5	100.0
39	96.1	96.1	88.1	100.0	100.0
40	97.1	99.4	93.7	97.6	100.0
Samtliga år 1914 (1913)	74.0	74.8	60.1	55.0	65.6
» » 1912	79.8	67.7	64.4	58.6	68.5

Göteborg 74·8, i Malmö 60·1, i Norrköping 55·0 och i Gävle 65·6 %. Medan sålunda Norrköping i detta avseende intog den minst fördelaktiga ställningen, skilde sig Göteborg och Stockholm genom relativt höga procentsiffror fördelaktigt från de övriga. För de i 1914 års landstingsmannaval deltagande städerna utgjorde de röstberättigade 81·3 % av alla i röstlängden upptagna, och för rikets landsbygd var motsvarande siffra 80·4 %. Vad det höga procenttalet för Göteborg angår, beror detsamma utan tvivel därpå, att uppgifterna rörande den kommunala rösträtten, som för Göteborg lämnats av stadens kommitté för kommunalstatistik, kommit att avse en senare tidpunkt än de rätteligen bort. De till centralbyrån meddelade uppgifterna om antalet röstberättigade och icke röstberättigade i staden avse nämligen förhållandena enligt den kommunala röstlängden vid en tidpunkt under år 1915, då ett stort antal personer, som i dec. 1914 häftade för oguldna kommunalutskylder och således då ej voro röstberättigade, hunnit betala sina resterande utskylder och därigenom förskaffat sig rösträtt. De tal, som angiva antalet röstberättigade i Göteborg, äro därför efter all sannolikhet för höga, liksom talen för de icke röstberättigade äro för låga. Att i Stockholm åter de röstberättigades relativa antal även var så stort, beror utan tvivel därpå, att valet där förrättades så tidigt på året, att den vid valet använda röstlängden var upprättad före första uppborädsstämman av årets kommunalutskylder, varigenom de, som då icke betalade sin skatt, ännu hade sin rösträtt kvar vid valet. En jämförelse med motsvarande procenttal vid stadsfullmäktigvalen år 1912 giver vid handen, att en avgjord sänkning ägt rum såväl i Stockholm som i Malmö, Norrköping och Gävle, medan däremot i Göteborg procenttalet av nyss anförda skäl betydligt ökats.

I tab. 4 finnes för de fem största städerna angivet antalet röstberättigade och icke röstberättigade inom varje enröstgrupp. En översikt av de förras relativa antal inom varje särskild grupp i förhållande till samtliga i röstlängd upptagna inom samma grupp meddelas därjämte i tab. E. Här är den stora skillnaden påfallande mellan de låga procenttalen inom de lägre röstgrupperna och de i allmänhet mycket höga talen längre upp på skalan. Antalet röstberättigade var likväl icke minst inom den allra lägsta röstgruppen, utan i allmänhet inom de närmast därefter följande. Det minsta relativa antalet röstberättigade fanns i Norrköping inom tredje röstgruppen, varest endast 40·7 % av samtliga till denna grupp hörande personer ägde kvar sin rösträtt. I de allra flesta fall är det naturligtvis oguldna kommunalutskylder, som äro orsaken till att eljest röstberättigade personer icke få utöva denna sin rätt; att det i övervägande grad är inkomsttagarna, som på detta sätt förlora sin rösträtt, framgår tydligt därav, att de icke röstberättigade voro relativt talrikast just inom de röstgrupper, som innefattade ett större antal inkomsttagare än vanligt. Däremot voro procenttalen för de röstberättigade anmärkningsvärt höga inom de grupper, som huvudsakligen bestodo av fastighetsägare. Mest iögonenfallande är detta förhållande inom röstgrupperna närmast före den adertonde. I alla städer voro där, av skäl som redan framhållits, inkomsttagarnas antal högst obetydligt, och på samma

gång var procenttalet för de icke röstberättigade mycket lågt. Inom den adertonde röstgruppen var åter de röstberättigades antal betydligt mindre. Som exempel härpå kan nämnas, att i Göteborg de röstberättigade inom den sjuttonde röstgruppen utgjorde 92·0 % av röstgruppens hela antal, medan samma procenttal inom den närmast högre gruppen utgjorde endast 81·3; i Gävle var denna motsättning ännu större mellan 94·1 % inom den sjuttonde och 68·5 % inom den adertonde röstgruppen.

En följd av att de i röstlängd upptagna i större utsträckning förlorat sin rösträtt inom de lägre röstgrupperna än inom de högre är, att medelröstetalet var betydligt lägre för de icke röstberättigade än för de röstberättigade. Sagda medelröstetal var nämligen följande:

	Röstberättigade			Icke röstberättigade		
	År 1914	År 1913	År 1912	År 1914	År 1913	År 1912
Stockholm	—	13·4	13·2	—	7·9	8·0
Göteborg	12·4	—	12·5	6·3	—	6·0
Malmö	11·6	—	11·4	8·4	—	7·0
Norrköping	12·3	—	11·8	5·8	—	5·0
Gävle	10·7	—	10·2	6·4	—	5·5

Med undantag för en obetydlig nedgång i medelröstetalet för de röstberättigade i Göteborg och för de icke röstberättigade i Stockholm voro medelröstetalen år 1914 genomgående något högre än år 1912. För de städer, som deltog i 1914 års landstingsmannaval utgjorde medelröstetalet för de röstberättigade 10·3 och för de icke röstberättigade 6·0.

Deltagandet i valen. Då det endast för Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle finnes uppgifter å de vid stadsfullmäktigvalen röstberättigade, är det endast för dessa fem städer möjligt att i siffror angiva livligheten av deltagandet i ifrågavarande val. Uttryckt i procent av de röstberättigade i resp. städer var det relativa antalet röstande vid nu föreliggande och vid 1912 års stadsfullmäktigval följande:

	År 1914	År 1913	År 1912
Stockholm	—	50·8 %	43·8 %
Göteborg	48·8 % ¹⁾	—	42·8 %
Malmö	42·8 %	—	41·6 %
Norrköping	54·0 %	—	54·6 %
Gävle	49·1 %	—	40·3 %

Ovanstående siffror visa, att deltagandet i valen i Stockholm, Göteborg och Gävle var åtskilligt livligare år 1914 (1913) än år 1912. Även i Malmö var deltagandet livligare, medan däremot i Norrköping, vars procenttal vid båda valtillfällena var högre än procenttalen för de andra städerna, de röstandes relativa antal gått obetydligt tillbaka.

¹⁾ Då antalet röstberättigade i Göteborg av skäl, som förut påpekats, torde vara något för högt angivet, följer härav, att ovanstående procenttal torde vara något för lågt.

III. Sammanfattande översikt av de kommunala valen åren 1912—1914.

För att lämna en enhetlig bild av de kommunala valen i hela riket må slutligen i det följande meddelas en kort sammanställning av några mera intressanta siffror från landstingsmannavalen åren 1912 och 1914 samt de här ovan behandlade stadsfullmäktigvalen i de fem städer, som icke deltaga i landsting. Beträffande 1910 års kommunala val har en dylik sammanställning gjorts i berättelsen om stadsfullmäktigvalen år 1910 (ingår i Statistisk tidskrift, häft. 158), vartill torde få hänvisas.

Antalet i röstlängd upptagna utgjorde vid tiden för de val, som här avses, i hela riket tillsammans 1 392 569, motsvarande 24·7 % av rikets folkmängd vid 1914 års början, varvid dock bör ihåtkommas, att valen inom halva antalet landstingsvalkretsar förrättades redan två år tidigare. Fördelningen på landsbygd och städer samt på röstberättigade och icke röstberättigade var följande:

	Landsbygd	Städer	Hela riket
Röstberättigade	762 754	327 099	1 089 853
Icke röstberättigade	183 752	118 964	302 716
Samtliga i röstlängden upptagna	946 506	446 063	1 392 569 ¹⁾

Kommunalt röstberättigade voro således inalles 1 089 853 personer, därav 762 754 på landsbygden och 327 099 i städerna. I förhållande till folkmängden vid 1914 års början utgjorde de röstberättigade på landsbygden 18·4 %, i städerna 22·0 % och i hela riket 19·3 %. Sedan år 1910 har antalet i röstlängd upptagna ökats med 177 654 personer, vilket jämväl innebär en ökning i förhållande till folkmängden, från 22·2 % år 1910 till 24·7 %. Även antalet röstberättigade har ökats i förhållande till folkmängden särskilt på landsbygden, där procenttalet stigit från 15·7 år 1910 till 18·4, medan motsvarande procenttal för städerna stigit från 20·6 till 22·0.

Till belysande av antalet röstande vid här ifrågavarande val, deras röstetal och fördelning på partier meddelas här nedan en sammanställning av de vid landstingsmannavalen samt stadsfullmäktigvalen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle avgivna godkända valsedlarnas antal och röstetal.

	L a n d s b y g d			
	Antal	%	Röstetal	%
Moderata	169 130	40·2	1 284 255	49·1
Liberala	151 710	36·0	752 819	28·8
Socialdemokrater	99 866	23·7	577 069	22·0
Övriga valsedlar med partibeteckning	242	0·1	1 414	0·0
Valsedlar utan partibeteckning	223	0·0	1 917	0·1
	Summa 421 171	100·0	2 617 474	100·0

¹⁾ För att undvika dubbelräkning hava här och i det följande frånräknats för år 1912 dels den landstingsvalkrets, som omfattade Brännkyrka och Nacka socknar samt Saltsjöbadens köping i Stockholms län, dels ock den landstingsvalkrets, som omfattade Karesuando tingslag i Norrbottens län, ehuru båda dessa valkretsar förrättade val år 1912. Brännkyrka socken deltog nämligen, sedan den inkorporerats med Stockholm, jämväl i 1913 års stadsfullmäktigval därstädes, Nacka socken och Saltsjöbadens köping deltog jämväl i 1914 års landstingsmannaval och detsamma var förhållandet med Karesuando tingslag.

	Antal	St ä d e r			H e l a r i k e t	
		%	Röstetal	%	Antal	%
Moderata	73 423	42·4	1 478 523	55·8	242 553	40·8
Liberala	41 636	24·0	596 728	22·6	193 346	32·5
Socialdemokrater	58 007	33·5	570 201	21·5	157 873	26·6
Övriga valsedlar med partibeteckning	98	0·0	1 644	0·1	340	0·0
Valsedlar utan partibeteckning	152	0·1	1 541	0·0	375	0·1
Summa	173 316	100·0	2 648 637	100·0	594 487	100·0

Det till antalet största partiet var, såsom av ovanstående siffror framgår, det moderata med tillsammans 242 553 röstande eller 40·8 % av hela antalet och därefter kom det liberala partiet, som samlat 193 346 röstande. Minst av de tre huvudpartierna var det socialdemokratiska med 157 873 röstande. Härtill kommo 340 röstande tillhörande åtskilliga mindre betydande parti-grupper utan bestämd politisk färg, samt slutligen 375 röstande, som avlämnat valsedlar utan partibeteckning. De moderata voro med hänsyn till valsedlarnas antal jämförelsevis något talrikare i städerna än på landsbygden och på båda hållen betydligt talrikare än vartdera av de båda andra partierna. Liberalerna åter hade sin avgjort starkaste ställning på landsbygden, där 36·0 % av hela väljarkåren tillhörde nämnda parti, under det att detsamma omfattade endast 24·0 % av de röstande i städerna. Rakt motsatt var förhållandet med socialdemokraterna, som på landsbygden utgjorde endast 23·7 % av de röstande, men i städerna 33·5 %, beroende huvudsakligen på deras numerärt starka ställning i de större städerna. I fråga om de avgivna valsedlarnas röstetal, som på grund av den olika röstskalan på landsbygden och i städerna icke kunnat sammanföras i en summa för hela riket, var det moderata partiet ävenledes avgjort överlägset såväl på landsbygden som ännu mera i städerna, där de moderata kunde räkna sig till godo mera än hälften av det sammanlagda röstetalet.

Sedan de kommunala valen år 1910 har de moderatas ställning, som på landsbygden är jämförelsevis oförändrad, förbättrats något i städerna. Liberalerna, som år 1910 numerärt voro det starkaste partiet på landsbygden och i hela riket, ehuru de moderata voro dem överlägsna i röstetal och i städerna jämväl med hänsyn till antalet avgivna valsedlar, hava relativt taget förlorat betydligt i styrka, särskilt på landsbygden. Socialdemokraterna hava däremot i motsvarande grad vunnit i styrka, och är deras framryckning på landsbygden särskilt framträdande. Den ändrade partiställningen belyses av nedanstående tablå, där partiernas inbördes styrka vid de kommunala valen år 1910 och vid nu föreliggande val anges i relativa tal.

	L a n d s b y g d			
	År 1910	Antal Åren 1912-1914	År 1910	Röstetal Åren 1912-1914
Moderata	39·8 %	40·2 %	49·2 %	49·1 %
Liberala	44·4 >	36·0 >	35·2 >	28·8 >
Socialdemokrater	15·4 >	23·7 >	15·1 >	22·0 >
Övriga valsedlar med partibeteckning	0·3 >	0·1 >	0·3 >	0·0 >
Valsedlar utan partibeteckning	0·1 >	0·0 >	0·2 >	0·1 >
Summa	100·0 %	100·0 %	100·0 %	100·0 %

	Städer				Hela riket	
	Antal		Röstetal		Antal	
	År 1910	Åren 1912—1914	År 1910	Åren 1912—1914	År 1910	Åren 1912—1914
Moderata	38·8 %	42·4 %	53·1 %	55·8 %	39·5 %	40·8 %
Liberala	28·0 »	24·0 »	25·7 »	22·6 »	39·8 »	32·5 »
Socialdemokrater	31·6 »	33·5 »	19·5 »	21·5 »	19·9 »	26·6 »
Övriga valsedlar med partibe- teckning	1·3 »	0·0 »	1·4 »	0·1 »	0·6 »	0·0 »
Valsedlar utan partibeteckning	0·3 »	0·1 »	0·3 »	0·0 »	0·2 »	0·1 »
Summa	100·0 %	100·0 %	100·0 %	100·0 %	100·0 %	100·0 %

Vid ett studium av ovanstående tablå bör emellertid ihågkommas, att det liberala partiets relativa tillbakagång å ena sidan och socialdemokraternas tillväxt å den andra icke äro fullt så stora, som av siffrorna framgå. I åtskilliga valkretsar, inom vilka socialdemokraterna år 1910 icke uppträdde som självständigt parti utan röstade tillsammans med de liberala och följaktligen i valstatistiken icke kunnat redovisas särskilt, har det nämligen för 1912 och senare års val varit möjligt att särskilja de liberala och socialdemokratiska väljarna, varigenom i dessa valkretsar en jämförelse mellan år 1910 å ena sidan och åren 1912—1914 å den andra måste ställa sig för de liberala ogynnsammare, men för socialdemokraterna gynnsammare än verkliga förhållandet.

Vid här ifrågavarande val kasserades tillsammans 2 912 valsedlar, av vilka 2 553 kommo på landsbygden och 359 på städerna. Läggas dessa kasserade sedlar till det ovan angivna antalet godkända valsedlar, erhålles ett antal av sammanlagt 597 399 avgivna valsedlar, därav 423 724 på landsbygden och 173 675 i städerna, vilket alltså motsvarar antalet i nämnda val deltagande personer. En sammanställning av de röstande och de röstberättigade i hela riket samt särskilt på landsbygden och i städerna lämnar följande resultat:

	Åren 1912—1914	Landsbygd	Städer	Hela riket
Antal röstberättigade		762 754	327 099	1 089 853
» röstande		423 724	173 675	597 399
Röstande i % av röstberättigade		55·6 %	53·1 %	54·8 %
År 1910				
Röstande i % av röstberättigade		50·6 %	46·2 %	49·3 %

I hela riket deltog i valen något mer än hälften av de röstberättigade eller 54·8 %, vilket i och för sig ej kan anses som någon särdeles hög siffra. Liksom år 1910 var deltagandet något livligare på landsbygden än i städerna. På landsbygden utgjorde nämligen de röstande 55·6 % av de röstberättigade, men i städerna i genomsnitt endast 53·1 %. Deltagandet var sålunda över huvud vid nu föreliggande val något livligare än vid 1910 års val, då motsvarande procenttal voro för hela riket 49·3 och för landsbygd och städer resp. 50·6 och 46·2. Stegringen beror till största delen på det synnerligen livliga deltagandet i 1914 års landstingsmannaval såväl på lands-

bygden som i städerna. Orsaken till att procenttalet för städerna är lägre än för landsbygden är det ringa deltagandet i de största städerna. Endast Norrköping kunde uppvisa en siffra eller 54·0 %, som var något högre än genomsnittssiffran för samtliga städer. Däremot deltog i Stockholm endast 50·8 % av de röstberättigade i valet, i Göteborg 48·8 %, i Malmö 42·8 % och i Gävle 49·1 %.

Stockholm den 30 oktober 1915.

Underdånigst
LUDVIG WIDELL.

Otto Grönkumf.

TABELLER.

Tab. 1. Avgivna valsedlar och valda stads.

1		2		3		4		5		6		7		Avgivna stads.	
														Antal valsedlar	
Städer															
		med partibeteckning				utan partibeteckning									
		Moderata	Liberala	Social-dem.	Övriga										
1	Stockholms stad	{1913	16 551	9 923	18 389	1	6					44 870			
		{1911	10 646	7 814	15 022	5	16					33 503			
	däruv: 1913 i första valkretsen		1 511	974	3 215	1	2					5 703			
	» » andra »		1 786	1 193	2 840	—	—					5 819			
	» » tredje »		2 972	2 313	3 912	—	1					9 198			
	» » fjärde »		3 359	2 515	4 183	—	1					10 058			
» » femte »		6 923	2 928	4 239	—	2					14 092				
Stockholms län.															
2	Öregrund	{1913	—	—	—	—	58					58			
		{1911	—	—	—	—	76					76			
3	Djursholm ^{1) 2)}	1913	310	—	—	417	2					729			
Södermanlands län.															
4	Torshälla	{1913	106	90	159	—	—					355			
		{1911	75	141	122	—	—					338			
5	Mariefred	{1913 †)	91	81	30	—	—					202			
		{1911	122	62	53	—	—					237			
Jönköpings län.															
6	Ekajö ³⁾	{1913 †)	360	213	126	—	—					699			
		{1911	230	210	—	274	—					714			
7	Nässjö ⁴⁾	1913	502	222	293	—	—					1 017			
Kalmar län.															
8	Oskarshamn	{1913 †)	344	278	154	—	1					777			
		{1911	316	381	—	—	2					699			
Kristianstads län.															
9	Hässleholm ¹⁾	1913	231	135	145	—	—					511			
Hallands län.															
10	Laholm	{1913	136	73	130	—	—					339			
		{1911	114	73	83	—	2					272			
11	Falkenberg	{1913	269	126	259	—	1					655			
		{1911	178	99	208	—	—					485			
12	Varberg	{1913	259	315	315	59	—					948			
		{1911	212	285	245	—	4					740			
Göteborgs och Bohus län.															
13	Kungälv	{1913	—	132	—	201	—					333			
		{1911	134	73	—	—	—					207			
Älvsborgs län.															
14	Alingsås	{1913	412	114	258	—	—					784			
		{1911	261	404	—	—	—					665			

fullmäktige vid de allmänna valen år 1913.

kända valseدلار						Antal valda stadsfullmäktige						
Röstetalet för valseدلار					Summa	Antal kasse- rade valseدلار	Antal valda stadsfullmäktige				Summa	
med partibeteckning			utan partibe- teckning	Moderata			Liberala	Socialdem.	Övriga			
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga									
396 881	173 433	201 106	12	119	771 551	57	25	11	14	—	50	1
273 780	140 469	150 702	110	300	565 361	23	23	12	15	—	50	
36 249	17 409	34 089	12	45	87 804	2	4	2	3	—	9	2
89 805	20 110	31 162	—	—	91 077	35	4	2	3	—	9	
74 434	39 645	45 024	—	—	159 103	5	4	2	3	—	9	3
78 592	43 759	45 860	—	13	168 224	7	5	3	3	—	11	
167 801	52 510	44 971	—	61	265 343	8	2	2	2	—	12	4
—	—	—	—	655	655	1	—	—	—	10	10	
—	—	—	—	939	939	—	—	—	—	10	10	5
7 834	—	—	8 905	64	16 803	—	6	—	—	7	13	
1 236	1 261	1 068	—	—	3 565	1	3	4	3	—	10	6
919	1 525	836	—	—	3 280	—	3	5	2	—	10	
1 306	817	209	—	—	2 332	1	6	4	—	—	10	7
1 458	550	331	—	—	2 339	1	7	2	1	—	10	
6 847	2 572	868	—	—	10 287	—	9	3	1	—	13	8
4 044	2 539	—	3 841	—	10 424	—	5	3	—	5	13	
6 645	2 205	2 309	—	—	11 159	4	9	3	3	—	15	9
6 758	3 080	1 379	—	11	11 228	2	9	4	1	—	14	
6 005	3 628	—	—	39	9 672	2	8	5	—	—	13	10
3 812	1 784	1 243	—	—	6 839	—	8	3	2	—	13	
2 228	780	943	—	—	3 951	1	6	2	2	—	10	11
1 918	793	577	—	14	3 302	—	6	2	2	—	10	
4 304	1 703	1 916	—	—	7 923	3	6	2	2	—	10	12
3 232	1 418	1 593	—	—	6 243	—	6	2	3	—	11	
4 488	4 341	2 182	715	—	11 726	—	6	5	3	—	14	13
3 775	3 983	1 896	—	61	9 715	1	6	7	3	—	16	
—	1 319	—	2 276	—	3 595	—	—	4	—	6	10	14
1 325	911	—	—	—	2 236	—	7	3	—	—	10	
7 004	1 241	1 674	—	—	9 919	5	10	1	2	—	13	15
4 791	3 469	—	—	—	8 260	—	9	5	—	—	14	

		1	2	3	4	5	6	7
		A v g i v n a g o d.						
St ä d e r		A n t a l v a l s e d l a r						
		med partibeteckning				utan partibeteckning		Summa
		Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga			
Skaraborgs län.								
15	Skövde	{1913	565	135	181	—	—	881
		{1911	552	338	—	—	—	890
16	Tidaholm	{1913 †)	254	305	161	—	—	720
		{1911 †)	138	90	78	—	—	306
Örebro län.								
17	Askersund	{1913 †)	152	37	60	—	1	250
		{1911	156	122	—	—	—	278
18	Nora	{1913	147	—	89	199	—	435
		{1911 †)	119	51	62	140	—	372
Västmanlands län.								
19	Köping	{1913	275	221	282	75	—	853
		{1911	193	167	234	77	—	671
Kopparbergs län.								
20	Hedemora	{1913 †)	142	229	82	—	—	453
		{1911	96	240	—	—	—	336
Norrbottens län.								
21	Luleå	{1913	422	185	383	4	1	995
		{1911	223	195	277	97	1	793
22	Piteå	{1913 †)	136	119	31	—	—	286
		{1911	129	132	—	—	—	261
23	Haparanda	{1913 †)	52	57	25	26	—	160
		{1911	58	85	—	33	—	176
Samtliga städer ⁵⁾		{1913	21 716	12 990	21 552	982	70	57 310
		{1911	13 952	10 962	16 384	626	101	42 025

Anmärkningar

†) I de härmed betecknade valkretsarna hava valsedlar tillhörande det liberala och det socialdemokratiska partiet varit åsatta gemensam partibeteckning och därför i valprotokollen upptagits såsom en enda grupp. Då de likväl i övrigt uppträtt som två skilda partier med olika namn på sina valsedlar, hava de här fördelats på vederbörliga partier.

¹⁾ För *Djursholm*, *Nässjö* och *Hässleholm*, vilka förrättade sina första stadsfullmäktigval, kunna inga jämförelsesiffror från år 1911 anföras. Jfr anm. 1 till tab. 3.

²⁾ *Djursholm*. Partigruppen »Kommunala samlingslistan» synes ej hava varit en sammanslutning av politisk karaktär och har därför i kol. 5, 11 och 18 förts till »övriga». Enligt erhållna upplysningar röstade emellertid socialdemokraterna, som jämte båda de övriga partierna voro företrädade inom gruppen, med särskild lista. — Samma anmärkning gäller även beträffande motsvarande partigrupp vid det samtidigt förrättade fyllnadsvalet (se tab. 3).

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
kända valsedlar						Antal valda stadsfullmäktige					
Röstetalet för valsedlar						Antal kasserade valsedlar	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa
med partibeteckning					utan partibeteckning						
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga								
10 921	1 909	1 414	—	—	14 244	1	11	1	—	—	13
9 808	3 628	—	—	—	13 436	—	10	3	—	—	13
2 710	2 644	1 112	—	—	6 466	—	5	6	2	—	13
2 506	1 260	869	—	—	4 635	—	7	3	2	—	12
2 384	395	492	—	10	3 281	1	8	1	1	—	10
2 362	971	—	—	—	3 333	—	7	3	—	—	10
2 784	—	672	2 086	—	5 542	20	6	—	1	5	12
2 090	417	444	2 058	—	5 009	—	6	1	1	5	13
5 027	2 642	2 288	809	—	10 766	3	6	3	3	1	13
3 791	2 117	1 872	1 080	—	8 860	—	6	3	2	1	12
2 575	2 492	582	—	—	5 649	1	5	6	1	—	12
1 814	2 619	—	—	—	4 433	—	5	8	—	—	13
9 294	3 067	4 451	63	20	16 895	4	9	2	4	—	15
5 769	3 473	3 289	1 276	21	13 828	2	7	4	3	1	15
2 395	1 280	286	—	—	3 911	4	6	4	—	—	10
2 269	1 420	—	—	—	3 689	—	7	4	—	—	11
1 249	919	285	279	—	2 732	3	5	3	1	1	10
1 276	1 057	—	361	—	2 694	—	5	4	—	1	10
488 682	209 881	226 429	15 145	879	941 019	112	164	72	47	30	313
332 932	176 247	162 409	8 726	1 374	681 688	29	140	79	34	23	276

till tab. 1.

³⁾ Eksjö. De moderata voro splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »De borgerliga» och »Kommunala valmansföreningen», av vilka den förra gruppen omfattade 271 valsedlar med sammanlagt 5 552 röster samt valde 8 stadsfullmäktige och den senare omfattade 89 valsedlar med 1 295 röster samt valde en stadsfullmäktig.

⁴⁾ Nässjö. De moderata, som röstade under partibeteckningen »Borgare och tjänstemän» omfattade, enligt erhållna upplysningar, jämväl en nykterhetsvänlig grupp, som använde särskild lista, från vilken två representanter valdes, vilka även förts till kol. 15. — Samma anmärkning gäller även beträffande det samtidigt förrättade fyllnadsvalet (se tab. 3).

⁵⁾ I de här meddelade slutsummorna för år 1911 ingå ej siffrorna för Åmål, vilken stad väl förrättade fullmäktigval år 1911, men däremot ej år 1913. Slutsummorna för år 1913 äro emellertid ej fullt jämförbara med summorna för år 1911, enär i de förstnämnda jämväl ingå siffrorna för Djursholm, Nässjö och Hässelholm, som ej förrättade val år 1911. Jfr anm. 1.

Tab. 2. Avgivna valsedlar och valda stads.

		1	2	3	4	5	6	7
		Avgivna god.						
Städer	Antal valsedlar							
	med partibeteckning					utan		Summa
	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	partibe-	teckning		
Stockholms län.								
1	Södertälje	{1914 1912}	910 555	215 188	913 880	— —	— —	2 038 1 623
	därav: 1914 i östra valkretsen		492	130	464	—	—	1 086
	» » västra »		418	85	449	—	—	952
2	Vaxholm	{1914 †† 1912 †}	310 196	276 70	— 125	— —	— —	586 391
3	Norrtälje ¹⁾	{1914 1912}	219 167	— 194	— 156	313 —	— —	532 517
4	Sigtuna ²⁾	{1914 1912}	— —	— —	— —	110 163	1 —	111 163
Uppsala län.								
5	Uppsala	{1914 † 1912 †}	1 509 1 322	791 1 227	1 070 594	— —	— —	3 370 3 143
	därav: 1914 i Svartbäckens valkrets ^{†)}		418	166	330	—	—	914
	» » Kungsängens » ^{†)}		483	320	443	—	—	1 246
	» » Fjärdingens » ^{†)}		608	305	297	—	—	1 210
6	Enköping	{1914 1912 †}	337 307	129 85	151 200	— —	— 2	617 594
Södermanlands län.								
7	Nyköping	{1914 † 1912}	504 347	279 297	776 690	— —	— —	1 559 1 334
	därav: 1914 i västra valkretsen ^{†)}		317	146	322	—	—	785
	» » östra » ^{†)}		187	133	454	—	—	774
8	Eskilstuna	{1914 1912}	1 093 815	1 006 935	2 576 2 444	— —	— —	4 675 4 194
	därav: 1914 i västra valkretsen		648	502	1 281	—	—	2 431
	» » östra »		445	504	1 295	—	—	2 244
9	Strängnäs	{1914 1912}	317 276	158 177	109 111	— —	1 1	585 565
10	Trosa ³⁾	{1914 †† 1912}	— 43	41 64	— —	64 —	— —	105 107
Östergötlands län.								
11	Linköping	{1914 1912}	978 957	522 434	567 423	— 44	1 4	2 068 1 862
	därav: 1914 i norra valkretsen		465	201	352	—	—	1 018
	» » södra »		513	321	215	—	1	1 050

fullmäktige vid de allmänna valen år 1914.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar						Antal valda stadsfullmäktige						
Röstetalet för valsedlar						Antal kasse- rade valsed- lar	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning			utan partibeteckning		Summa							
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	utan partibeteckning	Summa							
15 774	2 951	9 212	—	—	27 937	9	10	1	6	—	17)	1
10 830	2 798	8 873	—	—	22 501	1	8	1	7	—	16)	
8 922	1 862	4 600	—	—	15 384	7	5	1	3	—	9	
6 852	1 089	4 612	—	—	12 553	2	5	—	3	—	8	
5 469	3 332	—	—	—	8 851	1	8	4	—	—	12)	2
2 625	684	958	—	—	4 267	2	6	2	2	—	10)	
3 307	—	—	3 311	—	6 618	—	5	—	—	5	10)	3
2 674	2 285	1 120	—	—	6 079	—	5	4	2	—	11)	
—	—	—	993	26	1 019	1	—	—	—	10	10)	4
—	—	—	1 309	—	1 309	—	—	—	—	10	10)	
33 195	11 891	9 664	—	—	54 750	4	13	5	5	—	23)	5
29 253	16 347	5 656	—	—	51 256	—	13	6	3	—	22)	
9 442	2 470	3 205	—	—	15 117	—	4	1	2	—	7	
11 147	4 729	4 247	—	—	20 123	4	4	2	2	—	8	
12 606	4 692	2 212	—	—	19 510	—	5	2	1	—	8	
5 670	1 520	1 291	—	—	8 481	—	9	2	2	—	13)	6
5 364	901	1 685	—	50	8 000	—	8	1	3	—	12)	
10 664	4 010	7 111	—	—	21 785	1	8	2	7	—	17)	7
7 432	4 493	6 170	—	—	18 095	—	9	4	6	—	19)	
6 565	2 113	2 988	—	—	11 666	—	5	1	3	—	9	
4 099	1 897	4 123	—	—	10 119	1	3	1	4	—	8	
22 215	14 335	28 493	—	—	65 043	11	8	5	12	—	25)	8
18 219	13 375	24 567	—	—	56 161	—	8	6	11	—	25)	
14 049	7 277	14 130	—	—	35 456	5	5	2	5	—	12	
8 166	7 058	14 363	—	—	29 587	6	3	3	7	—	13	
5 970	1 851	596	—	29	8 446	11	10	3	—	—	13)	9
5 207	2 152	570	—	27	7 956	—	9	3	—	—	12)	
—	314	—	969	—	1 283	—	—	1	1	8	10)	10
660	565	—	—	—	1 225	—	5	5	—	—	10)	
20 914	7 569	4 265	—	—	32 748	18	14	5	3	—	22)	11
20 778	5 805	3 303	770	82	30 733	1	16	4	2	—	22)	
10 254	2 845	2 691	—	—	15 790	11	7	2	2	—	11	
10 660	4 724	1 574	—	—	16 958	7	7	3	1	—	11	

		1	2	3	4	5	6	7	
		A v g i v n a g o d .							
Städer	Antal valsedlar								
	med partibeteckning							utan partibeteckning	Summa
	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga					
12	Norrköping	{1914	2 413	184	1 237	96	2	3 932	
	{1912	2 233	431	1 264	125	4	4 057		
	därav: 1914 i första valkretsen	656	85	257	26	2	976		
	> > andra >	624	69	561	9	—	1 263		
	> > tredje >	1 133	80	419	61	—	1 693		
13	Söderköping	{1914	139	93	—	—	—	232	
	{1912	90	86	—	11	2	189		
14	Motala	{1914 †)	162	285	—	—	2	449	
	{1912	235	143	—	—	3	381		
15	Vadstena	{1914	142	114	187	—	—	443	
	{1912	163	137	174	—	—	474		
16	Skänninge	{1914 †)	125	115	61	—	—	301	
	{1912	144	109	—	—	—	253		
Jönköpings län.									
17	Jönköping 4)	{1914	1 592	1 044	689	—	—	3 325	
	{1912	1 246	786	574	—	2	2 608		
	därav: 1914 i första valkretsen	563	259	185	—	—	1 007		
	> > andra >	654	352	144	—	—	1 150		
	> > tredje >	375	433	360	—	—	1 168		
18	Gränna	{1914	106	69	—	—	—	175	
	{1912	110	82	—	—	—	192		
19	Huskvarna	{1914	278	133	499	370	—	1 280	
	{1912	353	449	357	—	—	1 159		
Kronobergs län.									
20	Växjö	{1914	474	143	152	—	—	769	
	{1912 †)	492	147	167	—	5	811		
Kalmar län.									
21	Kalmar	{1914 †)	847	345	181	—	—	1 373	
	{1912	697	165	143	22	—	1 027		
	därav: 1914 i första valkretsen †)	446	140	90	—	—	676		
	> > andra > †)	401	205	91	—	—	697		
22	Västervik	{1914	393	316	353	—	—	1 062	
	{1912	251	255	432	—	—	938		
	därav: 1914 i norra valkretsen	157	154	237	—	—	548		
	> > södra >	236	162	116	—	—	514		
23	Vimmerby	{1914 †)	160	94	45	—	—	299	
	{1912	118	99	—	—	—	217		
24	Borgholm	{1914	102	137	—	—	—	239	
	{1912	79	123	—	—	—	202		
Gottlands län.									
25	Visby	{1914	456	153	34	—	—	643	
	{1912	286	277	—	—	—	563		
	därav: 1914 i första valkretsen	373	82	12	—	—	467		
	> > andra >	83	71	22	—	—	176		

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
k ä n d a v a l s e d l a r							Antal valda stadsfullmäktige				
Röstetalet för valsedlar						Antal kasse- rade valsed- lar	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa
med partibeteckning					utan partibe- teckning						
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga								
47 759	2 747	10 297	1 592	66	62 461	3	22	—	4	—	26
44 959	5 804	9 608	1 548	115	62 034	—	20	2	4	—	26
14 718	473	2 812	440	66	18 004	—	6	—	1	—	7
11 006	989	4 620	76	—	16 691	1	7	—	2	—	9
22 040	1 285	3 365	1 076	—	27 766	2	9	—	1	—	10
2 110	912	—	—	—	3 022	2	7	3	—	—	10
1 574	867	—	156	29	2 626	—	7	3	—	—	10
3 020	3 141	—	—	58	6 214	—	5	6	—	—	11
4 111	1 641	—	—	19	5 771	—	7	3	—	—	10
2 446	1 159	1 106	—	—	4 711	3	6	3	2	—	11
2 772	1 203	1 072	—	—	5 047	—	6	2	2	—	10
1 391	881	277	—	—	2 499	—	6	3	1	—	10
1 466	636	—	—	—	2 102	—	7	3	—	—	10
29 425	11 599	5 830	—	—	46 854	6	15	6	2	—	23
24 522	8 845	4 853	—	34	38 254	1	15	4	3	—	22
9 419	2 744	1 463	—	—	13 626	5	6	1	1	—	8
13 185	3 959	1 286	—	—	18 430	1	6	2	—	—	8
6 821	4 896	3 081	—	—	14 798	—	3	3	1	—	7
1 416	620	—	—	—	2 036	—	7	3	—	—	10
1 426	771	—	—	—	2 197	—	7	3	—	—	10
4 689	1 759	5 734	5 190	—	17 372	14	4	1	5	5	15
4 939	5 712	3 799	—	—	14 450	—	5	6	4	—	15
9 265	2 326	1 212	—	—	12 803	—	11	3	1	—	15
9 497	2 225	1 339	—	86	13 147	—	11	3	1	—	15
15 994	5 169	1 567	—	—	22 730	4	13	4	1	—	18
14 455	3 135	1 458	257	—	19 305	—	15	3	—	—	18
8 779	1 994	681	—	—	11 454	4	7	2	—	—	9
7 215	3 175	886	—	—	11 276	—	6	2	1	—	9
6 635	4 345	2 305	—	—	13 285	3	8	5	3	—	16
4 965	3 756	3 252	—	—	11 973	—	7	5	4	—	16
2 854	2 154	1 496	—	—	6 504	1	3	3	2	—	8
3 781	2 191	809	—	—	6 781	2	5	2	1	—	8
2 298	769	294	—	—	3 361	—	8	3	1	—	12
1 970	813	—	—	—	2 783	—	9	4	—	—	13
1 412	1 259	—	—	—	2 671	—	5	5	—	—	10
1 204	1 161	—	—	—	2 365	—	5	5	—	—	10
5 261	2 172	291	—	—	7 724	—	10	5	—	—	15
6 953	3 823	—	—	—	10 776	—	12	4	—	—	16
3 293	1 143	125	—	—	4 561	—	5	2	—	—	7
1 968	1 029	166	—	—	3 163	—	5	3	—	—	8

Städer		2	3	4	5	6	7	
		A v g i v n a g o d .						
		A n t a l v a l s e d l a r						
		med partibeteckning				utan partibeteckning		Summa
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga					
Blekinge län.								
26	Karlskrona	{1914 † 1912	1 134 1 091	660 561	582 517	— —	2 376 2 169	
	därav: 1914 i första valkretsen †)		328	255	247	—	830	
	» » andra » †)		468	227	97	—	792	
	» » tredje » †)		338	178	238	—	754	
27	Ronneby	{1914 1912	241 238	113 115	154 145	60 —	568 500	
28	Karlshamn	{1914 † 1912 †)	439 385	279 296	237 175	— —	955 856	
29	Sölvesborg	{1914 1912	176 172	147 156	133 118	— —	456 446	
Kristianstads län.								
30	Kristianstad	{1914 1912 †)	942 907	381 411	377 281	— —	1 701 1 599	
	därav: 1914 i norra valkretsen		403	178	207	—	788	
	» » södra »		539	293	170	—	913	
31	Simrishamn	{1914 † 1912	270 262	152 232	112 —	— —	584 494	
32	Ängelholm	{1914 1912	411 360	79 105	314 263	1 —	805 723	
Malmöhus län.								
33	Malmö	{1914 1912	4 719 3 423	283 610	3 669 3 579	1 —	8 672 7 616	
	därav: 1914 i första valkretsen		2 695	149	915	—	3 759	
	» » andra »		1 332	134	1 422	—	2 888	
	» » tredje »		692	—	1 332	1	2 025	
34	Lund	{1914 † 1912	1 150 696	342 370	573 433	— 211	2 066 1 712	
	därav: 1914 i första valkretsen †)		479	169	226	—	875	
	» » andra » †)		671	173	347	—	1 191	
35	Landskrona	{1914 1912	896 546	285 573	829 687	— —	2 013 1 807	
	därav: 1914 i första valkretsen		431	128	377	—	938	
	» » andra »		465	157	452	—	1 075	
36	Hälsingborg	{1914 1912	1 703 1 407	529 546	1 884 1 571	42 —	4 158 3 527	
	därav: 1914 i norra valkretsen		1 170	342	807	9	2 328	
	» » södra »		533	187	1 077	33	1 830	
37	Ystad	{1914 1912	592 463	199 183	634 646	1 —	1 428 1 295	
	därav: 1914 i östra valkretsen		249	93	295	—	639	
	» » västra »		343	106	339	1	789	
38	Trälleborg	{1914 1912	506 468	359 410	568 568	— —	1 435 1 446	
	därav: 1914 i östra valkretsen		263	185	296	—	746	
	» » västra »		243	174	272	—	689	
39	Eslöv	{1914 1912	417 330	177 213	446 429	— —	1 040 972	

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar						Antal kasserade valsedlar	Antal valda stadsfullmäktige					Summa
Röstetalet för valsedlar							Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning				utan partibeteckning	Summa							
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga		Summa							
23 573	9 869	5 311	—	—	38 753	9	13	6	2	—	21	26
22 006	7 458	3 927	—	—	33 391	—	15	4	2	—	21	
6 476	3 700	2 231	—	—	12 407	3	4	2	—	—	7	
9 913	3 373	844	—	—	14 130	3	5	2	—	—	7	
7 184	2 796	2 236	—	—	12 216	3	4	2	1	—	7	
4 137	1 399	1 394	607	—	7 537	—	8	2	2	1	13	27
3 993	1 467	1 187	—	39	6 686	—	8	2	2	—	12	
9 351	4 406	2 036	—	—	15 793	1	8	4	2	—	14	28
7 998	4 714	1 459	—	—	14 171	—	7	5	1	—	13	
3 321	2 110	1 227	—	—	6 658	1	6	3	2	—	11	29
3 240	2 028	992	—	—	6 260	—	6	4	1	—	11	
19 085	5 565	3 648	—	21	28 319	1	13	3	2	—	18	30
18 911	5 602	2 422	—	—	26 935	—	13	4	1	—	18	
7 761	2 608	2 003	—	—	12 372	1	6	2	1	—	9	
11 324	2 957	1 645	—	21	15 947	—	7	1	1	—	9	
3 805	1 335	857	—	—	5 997	2	7	2	2	—	11	31
3 377	2 042	—	—	—	5 419	—	7	4	—	—	11	
6 504	1 144	3 147	1	—	10 796	—	10	1	4	—	15	32
6 036	1 550	2 442	—	—	10 028	—	7	1	2	—	10	
100 308	5 034	44 151	40	—	149 533	21	18	—	9	—	27	33
76 290	11 028	38 430	—	76	125 824	12	15	1	11	—	27	
60 860	2 628	11 507	—	—	74 995	8	8	—	1	—	9	
26 242	2 406	16 880	—	—	45 528	6	6	—	3	—	9	
13 206	—	15 764	40	—	29 010	7	4	—	5	—	9	
23 695	5 981	6 710	—	25	36 411	2	14	3	4	—	21	34
16 919	6 321	4 870	2 794	26	30 930	2	12	4	3	2	21	
9 662	2 976	2 502	—	25	15 165	1	7	2	2	—	11	
14 033	3 005	4 208	—	—	21 248	1	7	1	2	—	10	
17 244	4 910	7 705	—	47	29 906	9	13	2	5	—	20	35
11 549	8 881	6 231	—	22	26 683	—	9	6	5	—	20	
8 696	2 174	3 254	—	22	14 146	5	7	1	2	—	10	
8 548	2 736	4 451	—	25	15 760	4	6	1	3	—	10	
39 255	9 069	20 185	870	—	69 379	5	13	2	6	—	21	36
33 338	8 069	15 935	—	63	58 305	4	12	3	6	—	21	
27 808	6 060	9 326	193	—	43 387	4	8	1	2	—	11	
11 447	3 009	10 859	677	—	25 992	1	5	1	4	—	10	
12 165	3 170	6 599	11	6	21 951	4	9	2	5	—	16	37
10 125	3 014	6 370	—	84	19 593	—	9	2	5	—	16	
4 954	1 397	3 040	—	6	9 397	2	5	1	3	—	9	
7 211	1 773	3 559	11	—	12 554	2	4	1	2	—	7	
9 898	5 215	5 375	—	30	20 518	5	10	4	6	—	20	38
9 159	5 569	5 056	—	—	19 784	1	10	6	4	—	20	
5 503	2 743	2 772	—	30	11 048	3	5	2	3	—	10	
4 335	2 472	2 603	—	—	9 470	2	5	2	3	—	10	
7 531	2 522	3 770	—	—	13 823	16	8	3	4	—	15	39
6 097	2 829	3 361	—	—	12 287	2	8	3	4	—	15	

		1	2	3	4	5	6	7
		A v g i v n a g o d .						
Städer	Antal valsedlar							
	med partibeteckning				utan partibeteckning		Summa	
	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga				
Hallands län.								
40	Halmstad	(1914	926	567	659	—	—	2 152
		(1912	698	533	647	—	2	1 880
	därav: 1914 i första valkretsen		516	302	301	—	—	1 119
	» » andra »		410	265	358	—	—	1 033
41	Kungsbacka	(1914 †)	153	42	61	—	—	256
		(1912	124	47	49	—	—	220
Göteborgs och Bohus län.								
42	Göteborg	(1914	6 940	4 520	7 348	—	1	18 809
		(1912	4 060	4 803	3 664	—	13	13 440
	därav: 1914 i första valkretsen		2 466	1 584	3 463	—	—	7 513
	» » andra »		2 925	1 668	1 784	—	1	6 378
	» » tredje »		1 549	1 268	2 101	—	—	4 918
43	Marstrand	(1914	99	98	—	—	—	197
		(1912	101	158	—	5	—	264
44	Lysekil	(1914 †)	315	91	175	—	—	581
		(1912 †)	272	105	121	34	—	532
45	Uddevalla	(1914	615	583	389	—	1	1 588
		(1912	398	518	495	—	2	1 413
	därav: 1914 i första valkretsen		435	317	151	—	1	904
	» » andra »		180	266	238	—	—	684
46	Strömstad	(1914 †)	221	124	103	—	—	448
		(1912 †)	199	110	128	—	—	437
Älvsborgs län.								
47	Vänersborg	(1914 †)	475	205	250	1	—	931
		(1912 †)	312	333	185	—	—	830
48	Borås	(1914 †)	1 305	698	720	—	—	2 723
		(1912 †)	1 199	519	701	—	6	2 425
	därav: 1914 i östra valkretsen †)		678	466	281	—	—	1 425
	» » västra » †)		627	232	439	—	—	1 298
49	Ulricehamn	(1914 †)	247	192	48	—	—	487
		(1912	197	226	—	—	—	423
50	Åmål	(1914 †)	339	128	299	—	—	766
		(1912	279	156	276	—	—	711
Skaraborgs län.								
51	Mariestad	(1914	363	229	102	—	—	694
		(1912	255	247	—	—	—	502
52	Lidköping	(1914	450	326	518	—	—	1 294
		(1912	308	334	375	—	—	1 017
53	Skara	(1914 †)	381	213	121	—	—	715
		(1912 †)	329	265	64	—	—	658
54	Hjo	(1914 ††)	254	155	—	—	—	409
		(1912 †)	222	120	39	—	—	381
55	Falköping	(1914	363	346	229	—	—	938
		(1912	249	334	218	—	—	801

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar						Antal valda stadsfullmäktige						
Röstetalet för valsedlar						Antal kassera- de valsed- lar	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning				utan partibe- teckning								
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga									
17735	8011	5013	—	—	30 759	6	12	5	3	—	20}	
15035	7665	5279	—	23	28 002	—	12	5	3	—	20}	
9662	4551	2075	—	—	16 288	2	6	3	1	—	10	
8073	3460	2938	—	—	14 471	4	6	2	2	—	10	
2386	642	504	—	—	3 532	1	7	2	1	—	10}	
2132	651	369	—	—	3 152	—	7	2	1	—	10}	
148264	83397	72466	—	24	304 151	49	15	8	7	—	30}	
108741	90588	36423	—	260	236 012	13	14	12	4	—	30}	
58184	29152	34414	—	—	116 750	15	5	2	3	—	10	
65631	32088	17784	—	24	115 527	22	6	3	1	—	10	
29449	22157	20268	—	—	71 874	12	4	3	3	—	10	
1623	1100	—	—	—	2 723	—	6	4	—	—	10}	
1470	2282	—	95	—	3 845	—	4	6	—	—	10}	
4887	1283	1516	—	—	7 686	2	8	2	2	—	12}	
4320	1344	950	672	—	7 286	—	7	2	2	1	12}	
10802	7568	2635	—	37	21 042	16	9	7	2	—	18}	
6013	7171	3245	—	56	17 385	—	6	8	4	—	18}	
8281	4556	1095	—	37	13 969	8	6	3	—	—	9	
2621	3012	1540	—	—	7 073	8	3	4	2	—	9	
3460	1557	860	—	—	5 877	2	6	3	1	—	10}	
3037	1270	974	—	—	5 281	1	6	3	2	—	11}	
8699	2806	1960	5	—	13 470	—	10	3	2	—	15}	
6161	4076	1293	—	—	11 530	—	8	5	2	—	15}	
22764	9575	6150	—	—	38 489	—	14	3	4	—	21}	
20510	5360	4928	—	81	30 879	—	15	3	3	—	21}	
12289	7031	2874	—	—	22 194	—	7	2	2	—	11	
10475	2544	3276	—	—	16 295	—	7	1	2	—	10	
8552	1932	339	—	—	5 823	3	7	4	1	—	12}	
3079	1886	—	—	—	4 965	—	8	4	—	—	12}	
4967	1707	2436	—	—	9 110	4	7	2	3	—	12}	
4032	1811	2374	—	—	8 217	1	6	3	4	—	13}	
6262	2310	622	—	—	9 194	2	10	4	1	—	15}	
4313	3041	—	—	—	7 354	—	7	5	—	—	12}	
7580	4035	3314	—	—	14 929	—	7	3	3	—	13}	
5416	4046	2104	—	—	11 566	1	6	5	2	—	13}	
6824	2378	817	—	—	10 019	1	10	4	1	—	15}	
5806	3062	448	—	—	9 316	1	9	5	1	—	15}	
3370	1429	—	—	—	4 799	1	7	3	—	—	10}	
2823	1436	229	—	—	4 488	—	8	4	—	—	12}	
5892	4785	1772	—	—	12 449	—	7	5	2	—	14}	
4292	4713	1916	—	—	10 921	—	5	5	2	—	12}	

		1	2	3	4	5	6	7
		A v g i v n a g o d .						
S t ä d e r		A n t a l v a l s e d l a r						S u m m a
		m e d p a r t i b e t e c k n i n g				u t a n p a r t i b e t e c k n i n g		
		M o d e r a t a	L i b e r a l a	S o c i a l - d e m .	Ö v r i g a			
Värmlands län.								
56	Karlstad	(1914	770	521	582	—	—	1 873
		(1912 †)	502	658	448	—	—	1 618
	däruv: 1914 i norra valkretsen		406	320	346	—	—	1 072
	» » södra »		364	201	236	—	—	801
57	Kristinehamn	(1914	400	341	412	1	—	1 154
		(1912	290	316	391	—	2	999
58	Filipstad	(1914	396	211	174	—	—	781
		(1912 †)	346	203	161	—	—	710
59	Arvika	(1914	299	281	207	—	—	787
		(1912 †)	233	276	155	83	—	747
Örebro län.								
60	Örebro ⁵⁾	(1914	1 558	1 012	998	—	1	3 569
		(1912	1 520	999	947	—	—	3 466
	däruv: 1914 i södra valkretsen		799	488	393	—	1	1 681
	» » norra »		759	524	605	—	—	1 888
61	Lindesberg	(1914	151	110	153	—	—	414
		(1912	150	124	141	—	—	415
Västmanlands län.								
62	Västerås	(1914	1 063	520	1 396	—	—	2 979
		(1912	917	382	1 379	170	—	2 848
	däruv: 1914 i södra valkretsen		610	216	465	—	—	1 291
	» » norra »		453	304	931	—	—	1 688
63	Sala	(1914 †)	473	347	187	—	—	1 007
		(1912 †)	382	459	216	—	—	1 057
64	Arboga	(1914	239	183	194	—	—	616
		(1912	143	230	212	—	—	585
Kopparbergs län.								
65	Falun	(1914 †)	741	361	412	—	—	1 514
		(1912	539	344	315	—	—	1 198
	däruv: 1914 i norra valkretsen †)		440	236	145	—	—	821
	» » södra » †)		301	125	267	—	—	693
66	Säter ⁶⁾	(1914 †)	69	116	178	—	—	363
		(1912	153	76	—	—	—	234
Gävleborgs län.								
67	Gävle	(1914	1 343	768	1 717	—	1	3 829
		(1912	1 046	581	1 247	314	2	3 190
	däruv: 1914 i första valkretsen		491	415	938	—	1	1 845
	» » andra »		852	353	779	—	—	1 984
68	Söderhamn	(1914	485	152	497	—	—	1 134
		(1912	263	152	318	—	—	733
	däruv: 1914 i första valkretsen		303	50	127	—	—	480
	» » andra »		188	48	124	—	—	310
	» » tredje »		44	54	246	—	—	344
69	Hudiksvall	(1914	425	219	134	—	—	778
		(1912	332	246	177	—	1	756

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
kända valsedlar						Antal kasserade valsedlar	Antal valda stadsfullmäktige				
Röstetalet för valsedlar							Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa
med partibeteckning				utan partibeteckning	Summa						
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga								
16 648	7 172	5 318	—	—	29 138	3	11	4	3	—	18)
12 045	9 343	4 405	—	—	25 793	—	8	7	3	—	18)
8 557	4 302	2 982	—	—	15 841	1	5	2	2	—	9
8 091	2 870	2 336	—	—	13 297	2	6	2	1	—	9
7 348	4 514	3 467	21	—	15 350	1	8	4	3	—	15)
5 695	4 316	3 518	—	64	13 593	1	6	5	4	—	15)
6 329	2 335	1 235	—	—	9 899	1	8	2	1	—	11)
5 624	1 978	1 238	—	—	8 890	—	6	3	1	—	10)
5 619	3 452	2 092	—	—	11 163	—	7	4	2	—	13)
4 839	3 371	1 396	687	—	10 293	—	7	4	2	—	13)
33 090	14 842	9 736	—	7	57 675	5	15	6	4	—	25)
32 258	14 220	8 802	—	—	55 280	4	16	6	3	—	25)
16 760	7 006	3 817	—	7	27 590	2	8	3	1	—	12
16 330	7 836	5 919	—	—	30 085	3	7	3	3	—	13
2 654	1 117	1 310	—	—	5 081	—	6	2	2	—	10)
2 600	1 371	1 104	—	—	5 075	2	6	3	2	—	11)
22 031	6 482	15 411	—	—	43 924	5	12	3	9	—	24)
18 917	5 305	12 834	2 145	—	39 201	—	10	2	5	1	18)
13 256	3 491	4 979	—	—	21 726	1	7	2	3	—	12
8 775	2 991	10 432	—	—	22 198	4	5	1	6	—	12
7 431	3 043	1 194	—	—	11 668	2	10	4	1	—	15)
6 312	3 960	1 368	—	—	11 640	3	8	5	2	—	15)
4 125	2 298	1 709	—	—	8 132	—	7	3	2	—	12)
2 770	2 765	1 523	—	—	7 058	—	5	5	3	—	13)
15 023	5 171	4 111	—	—	24 305	—	10	3	3	—	16)
11 668	5 044	3 149	—	—	19 861	—	10	4	2	—	16)
8 656	3 277	1 369	—	—	13 302	—	5	2	1	—	8
6 367	1 894	2 742	—	—	11 003	—	5	1	2	—	8
904	1 342	960	—	—	3 206	3	3	3	4	—	10)
1 606	799	—	—	—	2 405	—	7	3	—	—	10)
28 948	11 003	16 348	—	2	56 301	5	12	5	6	—	23)
23 889	8 940	11 920	4 574	50	49 373	4	12	4	5	1	22)
10 306	5 813	8 834	—	2	24 955	2	5	3	4	—	12
18 642	5 190	7 514	—	—	31 346	3	7	2	2	—	11
9 146	2 337	4 400	—	—	15 883	4	10	2	5	—	17)
7 036	2 763	3 833	—	—	14 532	1	9	3	4	—	16)
5 960	913	1 262	—	—	8 185	2	5	—	1	—	6
2 399	693	1 150	—	—	4 242	1	4	1	1	—	6
787	731	1 988	—	—	3 506	1	1	1	3	—	5
7 368	2 962	1 256	—	—	11 586	2	10	4	1	—	15)
6 459	3 170	1 555	—	32	11 216	1	9	4	2	—	15)

1		2	3	4	5	6	7	
A v g i v n a g o d .								
S t ä d e r		A n t a l v a l s e d l a r					Summa	
		med partibeteckning				utan partibeteckning		
		Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga			
Västernorrlands län.								
70	Härnösand	(1914	496	245	175	37	—	953
		1912	403	299	222	—	1	925
71	Sundsvall	(1914	866	431	134	—	—	1 431
		1912	710	411	84	—	—	1 205
		däraf: 1914 i östra valkretsen	449	165	98	—	—	712
	» » västra »	417	266	36	—	—	719	
72	Örnsköldsvik *)	(1914 ††)	328	235	—	—	—	563
		1912	259	231	—	—	—	490
Jämtlands län.								
73	Östersund	(1914 †)	715	469	84	—	—	1 268
		1912	424	561	142	—	—	1 127
Västerbottens län.								
74	Umeå *)	(1914 †)	570	351	77	—	—	998
		1912	460	563	—	—	—	1 023
75	Skellefteå	(1914	251	129	—	—	—	380
		1912	132	159	—	—	—	291
Samtliga städer *)		(1914	52 246	26 146	38 845	1 097	20	118 354
		1912	41 541	27 829	31 663	1 182	67	102 282

Anmärkningar

†) I de härmed betecknade valkretsarna hava valsedlar tillhörande det liberala och det socialdemokratiska partiet varit åsatta gemensam partibeteckning och därför i valprotokollen upptagits såsom en enda grupp. Då de likväl i övrigt uppträtt som två skilda partier med olika namn på sina valsedlar, hava de här fördelats på vederbörliga partier.

††) I de härmed betecknade valkretsarna ingå bland de liberala även valsedlar, avgivna av socialdemokrater, vilka här röstat icke endast med gemensam partibeteckning utan även med gemensamma eller i det närmaste likartade listor som de liberala och därför icke kunnat i statistiken skiljas från dessa. De av den gemensamma partigruppen valda stadsfullmäktige hava även i kol. 16 förts till de liberala.

1) *Norrälje*. Partigruppen »Reform- och Nykterhetsvännerna» synes ej hava varit en sammanslutning av politisk karaktär och har därför förts till »övriga». Enligt erhållna upplysningar röstade emellertid socialdemokraterna, som jämte båda de övriga partierna voro företrädade inom gruppen, med särskild lista ochingo en representant vald. Samtliga av gruppen valda stadsfullmäktige ha emellertid i kol. 18 förts till »övriga».

2) *Sigtuna*. De röstande voro fördelade på två partigrupper, »Medborgarnes samlingslista» med 72 valsedlar och sammanlagt 586 röster och »För Sigtuna stads bästa» med 38 valsedlar och 407 röster. Den förra gruppen valde 6 och den senare 4 stadsfullmäktige. Då emellertid enligt erhållna upplysningar partifördelningen icke varit av politisk karaktär, hava båda partigrupperna i kol. 5, 11 och 18 förts till »övriga».

3) *Trosa*. En av de valda stadsfullmäktige, som utsetts av den för liberaler och socialdemokrater gemensamma partigruppen, var socialdemokrat och har därför vid fördelningen av de valda efter partier förts till kol. 17.

4) *Jönköping*. De moderata voro i alla tre valkretsarna splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Borgerliga valmansföreningen» och »Moderata valmansföreningen», av vilka den förra gruppen i hela staden omfattade 1157 valsedlar med sammanlagt 23 377 röster samt valde 13 stadsfullmäktige och den senare omfattade 435 valsedlar med 6 048 röster samt valde 2 stadsfullmäktige

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
k ä n d a v a l s e d l a r						Antal valda stadsfullmäktige						
Röstetalet för valsedlar						Antal kasserade valsedlar	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning				utan partibeteckning								Summa
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga									
10 358	3 036	1 143	461	—	14 998	—	11	3	1	—	15)	
8 383	3 746	1 337	—	25	13 491	—	10	4	1	—	15)	
19 062	6 829	1 358	—	—	27 249	2	13	5	—	—	18)	
16 279	6 636	955	—	—	23 870	—	13	5	—	—	18)	
10 158	2 834	1 036	—	—	14 028	—	7	2	—	—	9	
8 904	3 995	322	—	—	13 221	2	6	3	—	—	9	
6 456	2 475	—	—	—	8 931	1	9	3	—	—	12)	
5 206	2 458	—	—	—	7 664	—	9	4	—	—	13)	
15 718	7 554	943	—	—	24 215	1	10	5	—	—	15)	
9 941	8 724	1 531	—	—	20 196	—	7	7	1	—	15)	
10 058	4 180	572	—	—	14 810	3	10	3	2	—	15)	
8 114	6 676	—	—	—	14 790	—	8	7	—	—	15)	
4 065	1 463	—	—	—	5 528	1	8	2	—	—	10)	
2 741	1 598	—	—	—	4 339	2	6	4	—	—	10)	
1 027 619	376 482	374 627	14 071	373	1 793 172	293	694	247	193	29	1 163)	
848 255	398 854	292 015	15 005	1 343	1 555 472	61	658	301	171	15	1 145)	

till tab. 2.

⁵⁾ Örebro. Inom båda valkretsarna voro de moderata splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Den borgerliga listan» och »Reformvänner», av vilka den förra gruppen i hela staden omfattade 1349 valsedlar med sammanlagt 28 336 röster samt valde 13 stadsfullmäktige och den senare gruppen, som utgjorde en sammanslutning av moderata nykterhetsvänner, omfattade 209 valsedlar med 4 754 röster samt valde 2 stadsfullmäktige.

⁶⁾ Säter. De liberala voro splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Frisinnade och Nykterhetsvänliga» och »Vänstern», av vilka den förra gruppen omfattade 48 valsedlar med sammanlagt 631 röster samt valde 2 stadsfullmäktige och den senare gruppen omfattade 68 valsedlar med 711 röster samt valde en stadsfullmäktig. Sistnämnda grupp storlek har emellertid endast kunnat approximativt beräknas, enär socialdemokraterna jämväl röstade under partibeteckningen »Vänstern», churu med särskild lista.

⁷⁾ Örnsköldsvik. De moderata voro splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Moderata» och »Borgerliga partiet», av vilka den förra gruppen omfattade 250 valsedlar med sammanlagt 5170 röster samt valde 8 stadsfullmäktige och den senare gruppen omfattade 78 valsedlar med 1 286 röster samt valde en stadsfullmäktig.

⁸⁾ Umeå. De moderata voro splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Sparsamhetsvännerna» och »Centern», av vilka den förra gruppen omfattade 484 valsedlar med sammanlagt 8 536 röster samt valde 9 stadsfullmäktige och den senare gruppen omfattade 86 valsedlar med 1 522 röster samt valde en stadsfullmäktig. Liberaler och socialdemokrater röstade under gemensam partibeteckning, men blev särskilda listor. Ehuru den socialdemokratiska listan endast samlade ett relativt ringa antal röster, blevo två socialdemokrater valda beroende därpå, att liberalerna på sin officiella lista jämväl upptagit deras namn.

⁹⁾ I de här meddelade slutsummorna för år 1912 ingå ej siffrorna för Stockholm, som förrättade stadsfullmäktigval sagda år, men ej år 1914.

Tab. 3. Avgivna valsedlar och valda stads.

1		2	3	4	5	6	7
Städer		Avgivna god.					
		Antal valsedlar					
		med partibeteckning				utan partibeteckning	Summa
		Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga		
År 1913.							
Stockholms län.							
1	Djursholm ¹⁾	303	—	—	399	—	702
Jönköpings län.							
2	Nässjö ¹⁾	429	285	331	—	—	1 045
Kristianstads län.							
3	Hässleholm ¹⁾	241	136	171	—	—	548
Västmanlands län.							
4	Västerås ²⁾	944	186	1 320	—	—	2 450
	därav: i första valkretsen	550	186	395	—	—	1 131
	» andra »	394	—	925	—	—	1 319
År 1914.							
Skaraborgs län.							
5	Mariestad ³⁾	I 221 II 298	125 243	— —	— —	— —	346 541

Anmärkningar

¹⁾ *Djursholm, Nässjö och Hässleholm*, som alla tre blevo städer med ingången av år 1914, nyvalde dessförinnan (i Hässleholm företogs valet dock först i mars 1914) hela antalet stadsfullmäktige. För detta ändamål företogs i var och en av nämnda städer tvenne särskilda val, av vilka det ena omfattade de stadsfullmäktige, som skulle kvarstå i fyra år, d. v. s. till utgången av år 1917 (se tab. 1), och det andra de stadsfullmäktige, som skulle kvarstå i endast två år, d. v. s. till utgången av år 1915 (se tabellen härövan).

²⁾ *Västerås*. På grund av beslut om ökning av hela antalet stadsfullmäktige från 36 till 48 förrät-

fullmäktige vid fyllnadsval åren 1913 och 1914.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar						Antal kasse- rade valsed- lar	Antal valda stadsfullmäktige					
Röstetalet för valsedlar							Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning				utan partibe- teckning	Summa							
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga									
7788	—	—	8792	—	16580	—	6	—	—	6	12	1
6071	2740	2643	—	—	11454	—	8	4	3	—	15	2
3854	1832	1411	—	—	7097	1	7	3	2	—	12	3
19936	3159	14307	—	—	37402	4	3	—	3	—	6	4
12121	3159	4067	—	—	19347	4	2	—	1	—	3	
7815	—	10240	—	—	18055	—	1	—	2	—	3	
4402	1336	—	—	—	5738	2	2	—	—	—	2)	5
5426	2321	—	—	—	7747	2	2	1	—	—	3)	

till tab. 3.

tades i dec. 1913 särskilt val av 6 stadsfullmäktige för tiden till utgången av år 1916. De år 1912 valda stadsfullmäktige voro 18. Jfr tab. 2.

³⁾ *Mariestad.* På grund av beslut om ökning av hela antalet stadsfullmäktige från 25 till 30 för-
rättades i nov. 1914 dels särskilt val av 2 stadsfullmäktige för tiden till samma års utgång (= valet I),
dels ock särskilt val av 3 stadsfullmäktige för tiden till utgången av år 1916 (= valet II). De år
1910 valda stadsfullmäktige voro 13 och de år 1912 valda 12. Jfr tab. 2.

Tab. 4. I röstlängd upptagna röstberättigade och icke röstberättigade i

Röstetal	Stockholm			Göteborg		
	Röstberättigade	Icke röstberättigade	Summa	Röstberättigade	Icke röstberättigade	Summa
1	4 718	1 658	6 376	2 372	672	3 044
2	7 133	3 444	10 577	3 221	1 724	4 945
3	5 305	2 856	8 161	3 055	2 110	5 165
4	6 637	6 211	12 848	2 989	2 546	5 535
5	4 193	1 951	6 144	2 371	1 208	3 579
6	1 692	714	2 406	1 180	401	1 581
7	2 740	1 859	4 599	171	79	250
8	4 052	1 600	5 652	1 118	872	1 990
9	4 649	1 761	6 410	2 229	757	2 986
10	5 139	2 125	7 264	2 114	557	2 671
11	3 742	1 119	4 861	2 184	569	2 753
12	3 012	861	3 873	1 577	319	1 896
13	2 428	661	3 089	1 195	229	1 424
14	281	67	348	962	123	1 085
15	357	87	444	89	13	102
16	294	52	346	78	8	86
17	319	55	374	69	6	75
18	1 079	323	1 402	299	69	368
19	2 149	473	2 622	699	97	796
20	2 173	529	2 702	757	118	875
21	6 652	1 117	7 769	2 301	191	2 492
22	3 480	521	4 001	1 335	114	1 449
23	2 081	218	2 299	856	59	915
24	1 652	199	1 851	703	47	750
25	1 379	118	1 497	562	27	589
26	1 134	111	1 245	460	22	482
27	884	75	959	341	12	353
28	852	78	930	312	15	327
29	643	30	673	265	7	272
30	577	36	613	227	2	229
31	550	26	576	196	3	199
32	449	13	462	170	2	172
33	391	17	408	146	—	146
34	333	7	340	142	2	144
35	286	10	296	112	—	112
36	337	13	350	128	1	129
37	243	7	250	91	1	92
38	254	8	262	72	1	73
39	221	9	230	74	3	77
40	4 019	121	4 140	1 417	9	1 426
Summa år 1914 (1913)	88 509	31 140	119 649	38 639	12 995	51 634
» » 1912	88 669	22 409	111 078	31 397	14 948	46 345

Stockholm år 1913 samt i Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle år 1914.

Malmö			Norrköping			Gävle			Röstetal
Röstberättigade	Ickeröstberättigade	Summa	Röstberättigade	Ickeröstberättigade	Summa	Röstberättigade	Ickeröstberättigade	Summa	
1 920	668	2 588	617	755	1 372	1 044	474	1 518	1
1 649	1 041	2 690	689	969	1 658	644	443	1 087	2
1 872	1 806	3 678	575	888	1 413	573	633	1 206	3
1 123	976	2 099	492	689	1 181	502	410	912	4
1 171	1 187	2 358	408	527	935	476	354	830	5
984	1 018	2 002	203	238	441	377	287	664	6
546	478	1 024	153	192	345	205	97	302	7
462	671	1 133	411	460	871	185	138	323	8
902	942	1 844	362	278	640	401	243	644	9
1 020	909	1 929	319	263	582	388	247	635	10
929	734	1 663	248	154	402	338	267	605	11
745	542	1 287	172	123	295	265	133	398	12
684	442	1 126	142	86	228	220	79	299	13
521	273	794	37	11	48	130	42	172	14
140	49	189	28	13	41	19	3	22	15
54	22	76	28	8	36	27	2	29	16
43	19	62	18	6	24	16	1	17	17
146	70	216	59	28	87	61	28	89	18
372	231	603	106	36	142	130	37	167	19
356	211	567	144	41	185	112	49	161	20
1 148	497	1 645	436	88	524	438	60	498	21
636	215	851	286	58	344	241	33	274	22
391	104	495	213	25	238	168	13	181	23
304	78	382	152	13	165	127	3	130	24
234	45	279	141	13	154	98	7	105	25
197	41	238	91	11	102	89	4	93	26
154	28	182	86	7	93	54	2	56	27
161	26	187	81	4	85	56	2	58	28
136	26	162	59	7	66	41	1	42	29
105	11	116	59	—	59	42	—	42	30
85	8	93	43	—	43	31	1	32	31
81	12	93	29	3	32	25	1	26	32
67	6	73	29	2	31	18	—	18	33
71	4	75	18	1	19	19	—	19	34
64	5	69	25	1	26	16	—	16	35
51	6	57	17	1	18	20	—	20	36
38	5	43	18	—	18	13	—	13	37
48	1	49	21	1	22	17	—	17	38
37	5	42	28	—	28	9	—	9	39
652	44	696	242	6	248	170	—	170	40
20 299	13 456	33 755	7 265	5 956	13 241	7 805	4 094	11 899	Summa år 1914 (1913)
18 358	10 138	28 496	7 427	5 255	12 682	7 928	3 647	11 575	» » 1912

X) Avlönings- och pensionsstatistik, av Statistiska centralbyrån: häftena I: 1—10, utgivna åren 1881—1915.

Y) Sparbanksstatistik.

- I. Sparbanker och liknande penninginrättningar [Sparbanker och folkbanker], av Statistiska centralbyrån: åren 1893—1910.* [Årgångarna 1860—1892 offentliggjorda i Statistisk tidskrift.]
- II. Postsparbanken, av Styrelsen för postsparbanken: åren 1893—1910.* [Årgångarna 1884—1892 särskilt offentliggjorda.]

Sveriges officiella statistik.

[År avdelning förut offentliggjord i serien Bidrag till Sveriges officiella statistik, angives inom parentes avdelningens littera i nämnda serie.]

Folkmängden och dess förändringar.

- Folkräkningen 1910, av Statistiska centralbyrån: 1 och 2. [Litt. A.]
Folkmängden inom administrativa områden, av Statistiska centralbyrån: åren 1910—1914. [Litt. A.]
Befolkningsrörelsen, av Statistiska centralbyrån: åren 1911—1912. [Litt. A.]
Ut- och invandring, av Statistiska centralbyrån: åren 1911—1914. [Litt. A.]
Dödsorsaker, av Statistiska centralbyrån: år 1911.

Hälso- och sjukvård.

- Allmän hälso- och sjukvård, av Medicinalstyrelsen: åren 1911—1913. [Litt. K.]
Sinnessjukvården i riket, av Medicinalstyrelsen: åren 1911—1913. [Litt. K.]
Hälso- och sjukvård vid armén, av Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse: åren 1911—1914.
Hälso- och sjukvård vid marinen, av Marinöverläkaren: åren 1911/12—1914/15.

Lantmäteri.

- Lantmäteri, av Lantmäteristyrelsen: åren 1911—1914. [Litt. O.]

Jordbruk och boskapsskötsel.

- Årsväxten, preliminär redogörelse, av Statistiska centralbyrån: åren 1911—1914. [Litt. N.]

Skogshushållning.

- Kungl. Domänstyrelsens förvaltning, av Domänstyrelsen: åren 1911—1913. [Litt. Q.]

Industri och bergshantering.

- Industri, av Kommerskollegium: åren 1911—1913. [Litt. D.]
Bergshantering, av Kommerskollegium: åren 1911—1914. [Litt. C.]
Textil- och beklädnadsindustrin, specialundersökning, av Kommerskollegium.
Läder- hår- och gummivaruindustrin, specialundersökning, av Kommerskollegium.

Handel.

- Handel, av Kommerskollegium: åren 1911—1913. [Litt. F.]

Sjöfart.

- Sjöfart, av Kommerskollegium: åren 1911—1913. [Litt. E.]

Lotsverket.

- Lotsverket, av Lotsstyrelsen: åren 1911—1914. [Litt. T.]

Allmänna väg- och vattenbyggnader.

- Allmänna väg- och vattenbyggnader, av Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: åren 1911—1913. [Litt. S.]

Järnvägar.

- Statens järnvägar, av Järnvägsstyrelsen: åren 1911—1914. [Litt. L.]
Allmän järnvägsstatistik, av Järnvägsstyrelsen: åren 1911 och 1912. [Litt. L.]

Postverket.

- Postverket, av Generalpoststyrelsen: åren 1911—1914. [Litt. M.]

Telefon och telegraf.

- Telefon och telegraf, av Telegrafstyrelsen: åren 1911—1914. [Litt. I.]

Sparbanker.

- Postsparbanken, av Styrelsen för postsparbanken: åren 1911—1914. [Litt. Y: II.]
Allmän sparbanksstatistik, av Statistiska centralbyrån: åren 1911—1913. [Litt. Y: I.]

Försäkringsväsen.

- Riksförsäkringsanstalten, av anstalten: åren 1911—1914.
Enskilda försäkringsanstalter, av Försäkringsinspektionen: år 1912: I—III, 1913: I.

Socialstatistik.

- Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk, av Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik: år 1911; av Socialstyrelsen: åren 1912 och 1913.
Lantarbetarnas arbets- och löneförhållanden inom olika bygder och å typiska lantegendomar, av Socialstyrelsen.
Kollektivavtal i Sverige, av Socialstyrelsen: åren 1911—1914.
Arbetsinställelser i Sverige, av Socialstyrelsen: åren 1911—1914.
1912—1913 års allmänna bostadsräkning, av Socialstyrelsen: I: Vänersborg, II: Sundbyberg, III: Björkvik, IV: Luleå, V: Karlstad, VI: Jönköping, VII: Uråsa, VIII: Brännkyrka, IX: Norrköping, X: Eskilstuna.
Byggnadsverksamheten i rikets stadssamhällen, av Socialstyrelsen: åren 1912 och 1913.

Kooperativ verksamhet i Sverige, av Socialstyrelsen: åren 1908—1910.
Livsmedels- och bostadspriser i Sverige, av Socialstyrelsen: åren 1910—1912.
Den offentliga arbetsförmedlingen i Sverige 1902—1912, av Socialstyrelsen.
Registrerade sjukkassor, av Socialstyrelsen: åren 1911—1912.
Sjömansyrket i Sverige, av Socialstyrelsen: I.
Olycksfall i arbete åren 1910, 1911 och 1912, av Socialstyrelsen: II.
Undersökning rörande vissa hygieniska förhållanden inom cellulosaindustrin i Sverige, av Socialstyrelsen.

Fångvård.

Fångvården, av Fångvårdsstyrelsen: åren 1911—1913. [Litt. G.]

Undervisning.

Folkskolorna, av Ecklesiastikdepartementet: åren 1911—1913. [Litt. P.]
Statens allmänna läroverk läsåren 1911/1912—1913/1914, av Ecklesiastikdepartementet.
[Litt. P.]

Allmänna val.

Riksdagsmannavalen, av Statistiska centralbyrån: åren 1909—1914. [Litt. R.]
Landstingsmannavalen, av Statistiska centralbyrån: åren 1912 och 1914. [Litt. R.]

Finanser.

Accispliktiga näringar, av Kontrollstyrelsen: åren 1911/12—1913/14. [Litt. V.]

Statistiska meddelanden.

Ser. A. Tillfälliga statistiska undersökningar.

- I: 1. Dödlighets- och livslängdstabeller för åren 1816—1910, av Statistiska centralbyrån.
- I: 2. Statens utarrenderade domäner arrendeåret 1910—1911, av Statistiska centralbyrån.
- I: 3. Stadsfullmäktigvalen åren 1911 och 1912 samt den kommunala rösträtten år 1912 i de städer, som icke deltaga i landsting, av Statistiska centralbyrån.
- I: 4. Utom äktenskapet födda barn, av Statistiska centralbyrån: I.
(I: 5 under tryckning.)
- I: 6. Dödligheten i lungsot i Sverige åren 1906—1910, av Statistiska centralbyrån.
- I: 7. Husdjursräkningen sommaren 1915, av Statistiska centralbyrån.

Ser. C. Månadsstatistik över handeln, av Kommerskollegium: åren 1913—1914; 1915, häft. 1—6.

Ser. D. Järnvägsstatistiska meddelanden, av Järnvägsstyrelsen: åren 1912—1914; 1915, häft. 1—10.

Ser. E. Uppgifter om bankerna, av Bankinspektionen: åren 1912—1914; 1915, häft. 1—11.

Ser. F. Sociala meddelanden, av Socialstyrelsen [Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik]: åren 1912—1914; 1915, häft. 1—11.

Statistisk årsbok för Sverige, *Annuaire statistique de la Suède,* av Statistiska centralbyrån: årg. 1914, 1915.